

T.C
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

OKUL YÖNETİCİSİ VE ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ
ÖRGÜTLENMEYE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ
(ESEN YURT ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERKAN DEMİR

İSTANBUL

Haziran, 2014

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul ORAL (Danışman) .....

Üye Yrd. Doç. Dr. M. Zeki ILGAR .....

Üye Yrd. Doç. Dr. Hatice VATANSEVER BAYRAKTAR.....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bülent ARI

Enstitü Müdür V.

ÖNSÖZ

Günümüzde öğretmenlik mesleğinin en önemli sorunu günden güne kaybedilen saygınlıklarıdır. Öğretmenler “eskiden” diyerek başladıkları cümlelerin sonunda günümüzdeki sürece bir eleştiri getirmektedirler. Bu koşullarda mesleki örgütlenmenin önemi daha da artmaktadır. Çünkü okul yöneticileri ve öğretmenler kaybetmiş oldukları saygınlığı tekrardan kazanabilmek ve özlük haklarında yeni kazanımlar elde edebilmek için örgütlenmek zorundadırlar. Örgütlenmeyen eğitim çalışanlarının eleştirileri dikkate alındığı takdirde örgütlü öğretmen oranı daha da artacaktır. Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin mesleki örgütlenmelere ilişkin tutumlarının incelenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Bu süreçte desteğini esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul Oral’a, samimiyetle düşüncelerini paylaşan tüm meslektaşlarıma ve eğitimime verdiği maddi ve manevi destekten dolayı aileme teşekkürü bir borç bilirim.

ERKAN DEMİR

ÖZET**OKUL YÖNETİCİSİ VE ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ ÖRGÜTLENMEYE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ
(ESEN YURT ÖRNEĞİ)****Erkan DEMİR****Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi****Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul ORAL****HAZİRAN-2014, 61 + VIII Sayfa**

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenme tutumlarını araştırmak amacıyla yapılan bu araştırmada tarama yöntemi ve anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2013 – 2014 eğitim - öğretim yılında İstanbul ili Esenyurt ilçesinde görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini evrenden rastgele seçilen okullarda görev yapan 180 öğretmen ve 22 okul yöneticisinden oluşmaktadır. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilk testi ile incelenmiştir. Normal dağılım göstermeyen sürekli değişkenlerin 2 grup karşılaştırmalarında ise Mann Whitney U testi, 3+ grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenme tutumları cinsiyet, kıdem, görev özellikleri ve eğitim durumları gibi değişkenleri de dikkate alınarak incelenmiştir. Cinsiyet faktörünün mesleki örgütlenme tutumlarına etki etmediği fakat mesleki örgütlerden beklentiler konusunda anlamlı farklılık oluşturduğu görülmüştür. Bir diğer farklılık ise görev nitelikleri kıyaslandığında öğretmenlerin örgütlenme ve örgütlenmeme nedenleri konusunda karşımıza çıkmaktadır.

ABSTRACT**THE STUDY OF SCHOOL MANAGER AND TEACHERS' ATTITUDES
TOWARD PROFESSIONAL ORGANIZATION
(ESENYURT SAMPLE)****Erkan DEMİR****Master, Educational Administration and Supervision****Supervisor: Assist. Prof. Dr. Ertuğrul ORAL****JUNE-2014, 61 + VIII Page**

Scanning method and survey technique are used for this research which is conducted with the aim of looking for organizational behaviour of occupations of school managers and teachers. The essence of the survey consists of the school managers and teachers who work in one of İstanbul's town, Esenyurt, during the 2013-2014 academic year. 180 teachers and 22 school managers, who are arbitrarily selected from various schools, form the sampling method of the survey. Eligibility of the natural distribution of permanent variables is examined by Shapiro Wilk test. Mann Whitney U test is used for the permanent variables which do not indicate any sign of natural distribution for two group comparisons, while Kruskal Wallis test is used for three plus group comparisons. The survey is examined by taking into consideration various variables of school managers and teachers such as organizational behaviour of occupations, gender, seniority, requirement for mission and education status. Gender factor can be seen as ineffectual on the organizational behaviour of occupations, but it creates significant difference when it comes to what is expected from occupational organizations. In addition, when compare to the task qualifications, meaningful differences are comprised about the reasons for teachers' organize and disorganize.

ŞEKİL VE ÇİZELGELER LİSTESİ

Tablo1. Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolunda Faaliyet Gösteren Sendikaların 10 Yıllık Süreçteki Toplam Üye Sayıları ve Sendikalaşma Oranları

Tablo2. Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolunda Faaliyet Gösteren Sendikaların Üye Sayılarına Göre 5 Yıllık Dağılımı

Tablo3. İstanbul / Esenyurt İlçesinde Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolunda Faaliyet Gösteren Sendikaların Üye Sayıları ve Sendikalaşma Oranları

Tablo4. Evren ve Örnekleme İlişkin Bilgiler

Tablo5. Cinsiyetlerine ve Görevlerine Göre Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Dağılımı

Tablo6. Mesleki Kıdeme Göre Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Dağılımı

Tablo7. Mezuniyet Durumlarına Göre Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Dağılımı

Tablo8. Mesleki Örgütlere Üyelik Durumuna Göre Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Dağılımı

Tablo9. Öğretmenlerin ve Okul Yöneticilerinin Örgütlenme Nedenleri

Tablo10. Öğretmenlerin ve Okul Yöneticilerinin Örgütlenmeme Nedenleri

Tablo11. Öğretmenlerin ve Okul Yöneticilerinin Sendika Seçimlerini Etkileyen Faktörler

Tablo12. Öğretmenlerin ve Okul Yöneticilerinin Sendikalardan Beklentileri

Tablo13. Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Örgütlenmeyle İlgili Tutumlarının Cinsiyet Açısından Aritmetik Ortalaması, Standart Sapması ve Mann Whitney U Testi

Tablo14. Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Örgütlenmeyle İlgili Tutumlarının Görev Nitelikleri Açısından Aritmetik Ortalaması, Standart Sapması ve Mann Whitney U Testi

Tablo15. Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Örgütlenmeyle İlgili Tutumlarının Kıdem Yılları Açısından Aritmetik Ortalaması, Standart Sapması ve Kruskal Wallis Testi

Tablo16. Genel Boyut Ortalama Puanları İçin 2'li Karşılaştırma Sonuçları

Tablo17. Öğretmenlerin Örgütlenmeme Nedenleri Ortalama Puanları İçin 2'li Karşılaştırma Sonuçları

Tablo18. Sendikaları İtici Kılan Neden Ortalama Puanları İçin 2'li Karşılaştırma Sonuçları

Tablo19. Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Örgütlenmeyle İlgili Tutumlarının Eğitim Durumları Açısından Aritmetik Ortalaması ve Standart Sapması

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI-----	HATA! YER İŞARETİ
TANIMLANMAMIŞ.	
ÖNSÖZ -----	İİ
ÖZET-----	İİİ
ŞEKİL VE ÇİZELGELER LİSTESİ -----	V
İÇİNDEKİLER -----	Vİİ

I. BÖLÜM

GİRİŞ -----	9
1.1. Problem-----	10
1.2. Araştırmanın Amacı -----	10
1.3. Araştırmanın Önemi -----	11
1.4. Varsayımlar -----	11
1.5. Sınırlılıklar -----	11
1.6. Terimler (Tanımlar) -----	12

II. BÖLÜM

İLGİLİ KAYNAKLAR -----	13
2.1. Meslek -----	13
2.2. Öğretmen -----	13
2.3. Öğretmenlik Mesleği -----	13
2.4. Türkiye’de Öğretmenlik Mesleği -----	14
2.5. Örgüt -----	15
2.6. Örgütlenme -----	15
2.7. Öğretmen Örgütlenmesi -----	16
2.8. Türkiye’de Öğretmen Örgütlenmesinin Tarihçesi-----	17
2.8.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem -----	18
2.8.1.1. Encümen-i Muallim (1908)-----	18
2.8.1.2. Muhafaza-i Hukuk-i Muallim Cemiyeti (1908)-----	18
2.8.1.3. Cemiyet-i Muallim (1908) -----	18
2.8.1.4. Neşr-i Maarif ve Teavün-i Muallimin Cemiyeti (1909) -----	19
2.8.1.5. Terakki-i Maarif ve İttihad-ı Muallimin Cemiyeti (1909)-----	19

2.8.1.6. Mahfel-i Muallim Cemiyeti (1911)-----	19
2.8.1.7. Türk Ocağı (1912)-----	20
2.8.1.8. Muallimler Yurdu (1913) -----	20
2.8.1.9. Milli Talim ve Terbiye Cemiyeti (1916)-----	20
2.8.1.10. Milli Kongre (1918) -----	20
2.8.1.11. Muallimler Cemiyeti (1918)-----	20
2.8.1.12. Mekatib-i İptidaiye Muallimleri Cemiyeti (1921)-----	21
2.8.1.13. Muallim ve Muallimler Cemiyeti (1920) -----	21
2.8.1.14. Türkiye Muallimler ve Muallimler Dernekleri Birliği (1921) -----	22
2.8.2. Cumhuriyet Dönemi-----	23
2.8.2.1. 1923-1946 Dönemi-----	23
2.8.2.2. 1946-1960 Dönemi-----	24
2.8.2.3. 1960-1971 Dönemi-----	25
2.8.2.4. 1971-1980 Dönemi-----	26
2.8.2.5. 1980-1995 Dönemi-----	27
2.9. Günümüz Öğretmen Örgütlenmesi -----	28
2.9.1. Hukuki Durum -----	28
2.9.2. Türkiye’de Sayısal Durum -----	31
2.9.3. İstanbul Esenyurt’ ta Sayısal Durum-----	34
2.10. Alanla İlgili Bilimsel Çalışmalar-----	35

III. BÖLÜM

YÖNTEM -----	37
3.1. Araştırmanın Modeli -----	37
3.2. Evren ve Örneklem -----	37
3.3. Verilerin Toplanması -----	38
3.4. Verilerin Analizi -----	39

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR -----	40
-----------------------------------	----

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER -----	57
KAYNAKÇA -----	60
EKLER -----	63

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Eğitimin tarihsel süreci incelendiğinde insanlık kadar eski olduğu ortaya çıkmaktadır. Fakat eğitim bilim olarak çok yeni bir kavramdır. Peki, bu kavramı eğitim bilimcileri nasıl tanımlamaktadır?

Ertürk (1978) eğitimi, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak, istenilen yönde değişme meydana getirme süreci olarak tanımlanmıştır. Aslında eğitimin içerisinde olan her bireyin son yıllarda duymaya alıştığı bu tanımda, eğitimin bir süreç olduğu vurgulanmıştır. İşte bu süreçte en önemli unsurlardan biri de öğretmendir.

Öğretmenliğin meslek haline gelmesi ile birlikte tercih edilebilirliği, günün koşullarına göre değişkenlik göstermektedir. Bu koşulların maddi ve manevi boyutuyla incelenmesi gerekir. Birbirinden farklı bu değişkenler terazinin kefelerine koyulduğunda, öğretmenliğin bir vicdan işi olduğunu düşünen öğretmenlerin maneviyata daha önem verdiği görülecektir. Manevi duygulara verilen önem maddiyatın göz ardı edilmesi anlamına gelmemelidir. Bu denge korunduğu takdirde öğretmenler, hem kaybetmiş olduğu itibarı yeniden kazanacak hem de öğretmenin ekonomisi, gelişimine fırsat verecektir.

Günümüzde bu iki değişken de öğretmeni tatmin etmemektedir. İnsanlar saygınlığı günden güne azalan bu mesleği hala tercih edebiliyorsa bu da garanti meslek imajını korumasındandır. Zihinlerde oluşan bu imaj son yıllarda atanamayan öğretmen sayısının artmasıyla günden güne kaybolmaktadır.

Mesleki örgütlenmenin bu kadar önemli olduğu bir dönemde örgütlü olmayan okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri çok önemlidir. Eğitim çalışanlarının örgütlenmeye gerekçeleri detaylı olarak analiz edilmelidir. Çünkü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2013 yılındaki istatistiğine göre % 35,38 oranında

örgütlenmeyen eğitim çalışanı bulunmaktadır. Bu oranın azımsanmayacak düzeyde olduğu düşünülmektedir (http://www.tuhis.org.tr/resim/files/tum_kitap_2013_N.pdf).

1.1. Problem:

Öğretmenler kaybetmiş oldukları saygınlığı tekrardan kazanmak, mesleki değişimlere daha kolay uyum sağlamak, özlük haklarını korumak ve yeni kazanımlar sağlamak için mesleki olarak örgütlenmek zorundadır. Demokrasinin egemen olduğu toplumlarda sivil toplum örgütlerinin, sendikaların ve siyasi partilerin etkinliği, toplumların gelişmişlik düzeyini yansıtmaktadır.

Araştırmanın problemi, çalışanların özlük haklarını korumak ve yeni kazanımlar eklemek amacıyla kurulan mesleki örgütlenmelere, okul yöneticileri ve öğretmenlerin tutumlarını ortaya koymaktır. Örgütlü olmayan personelin örgütlenmeme gerekçeleri, bu konu üzerinde araştırma yapılması fikrinin oluşmasına yol açmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı:

Mesleki örgütlenmelerin kuruluş amaçları personelin çıkarlarını korumak üzerine kurulmuş olsa da okul yöneticisi ve öğretmenlerin örgütlenmeme nedenlerini, eğer örgütlenmiş ise hangi kriterlere göre örgütlendiklerini ortaya koymak amaç olarak benimsenmiştir.

Bu durumda araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul yöneticisi ve öğretmenler neden örgütlenmelidir?
2. Okul yöneticisi ve öğretmenler neden örgütlenmemelidir?
3. Okul yöneticisi ve öğretmenler mesleki örgütlere neye göre üye olmaktadır?
4. Okul yöneticisi ve öğretmenlerin mesleki örgütlerden beklentileri nelerdir?
5. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenme tutumları kıdem, cinsiyet, görev niteliği ve eğitim durumuna göre değişkenlik göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi:

Son yıllardaki yasal düzenlemeler öğretmenlerin mesleki örgütlenmelere karşı bakışlarını olumlu yönde etkilemiş olsa da öğretmenlerin bir kısmı örgütlenmeye sıcak bakmamaktadır. Mesleki örgütlenmelere sıcak bakmayan öğretmen ve idarecilerin görüşleri ve eleştirileri mutlaka dikkate alınmalıdır.

Bununla birlikte hedef sadece örgütlenmeyen öğretmen ve idareciler olmamalıdır. Çünkü günümüz Türkiye’inde insanlar hala düşünmeden, sorgulamadan sadece siyasi düşüncesine uygun olan mesleki örgütlere üye olmaktadır. Türkiye’de Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri kolunda sendikalaşma oranı, 2013 yılı istatistiklerine göre %64,62 gibi bir rakam olmasına rağmen sendikaların başarıları bu oranı yansıtmakta mıdır (http://www.tuhis.org.tr/resim/files/tum_kitap_2013_N.pdf)?

Bu araştırma Türkiye’deki öğretmen sendikacılığını tarihsel süreç içerisinde ele almasından dolayı günümüzdeki öğretmen sendikacılığına ışık tutacaktır. Araştırmanın önemi bu noktada ortaya çıkmaktadır. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin sendikalaşmaya olan tutumları tarafsız gözlerle incelenmeli ve ortaya çıkan olumlu ve olumsuz eleştirilerden gereken çıkarımlar yapılarak mesleki örgütlenmenin belirlenen amaçlar doğrultusunda daha verimli hale gelmesi sağlanmalıdır.

1.4. Varsayımlar:

1. Bu çalışmada uyguladığımız anket formunu dolduran öğretmenlerin, tamamen objektif ve tarafsız oldukları varsayılmıştır.
2. Bu çalışmada elde edilen verilerin sonucunda ortaya çıkan sorunların ülke düzeyindeki sorunlarla ilişkili olduğu varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar:

Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mesleki Örgütlenmeye İlişkin Tutumlarının İncelenmesi konulu araştırma, 2013-2014 eğitim öğretim yılının 2. döneminde, İstanbul ili Esenyurt ilçesi sınırları içindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı lise, ilkokul ve ortaokullarda görev yapan 22 okul yöneticisi ve 180 öğretmenin görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Terimler (Tanımlar):

SENDİKA: Kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve meslekî hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır (http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24460_4688.html).

DERNEK: Kazanç paylaşma dışında, belirli bir ortak amacı gerçekleştirmek için kurulan yasal topluluktur (www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5253.pdf).

FEDERASYON: Kuruluş amaçları aynı olan en az 5 derneğin bir araya gelerek kurdukları üst birliklerdir (<http://www.dernekler.gov.tr>).

KONFEDERASYON: Değişik hizmet kollarında kanuna tabi olarak kurulmuş en az beş sendikanın bir araya gelerek oluşturdukları tüzel kişiliği olan üst kuruluşlardır (http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24460_4688.html).

MESLEK: Bir kimsenin geçimini sağlamak için sürekli yaptığı; bilgi, eğitim veya yaratıcı güç gerektiren etkinliktir (<http://www.nedirnedemek.com>).

ÖĞRETMEN: Yüksek öğretim kurumlarında genel kültür, özel alan ve pedagojik formasyon eğitimi alarak yetişmiş olan ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile kurs ve seminerlerde eğitim-öğretim hizmetlerini yürütmek üzere atanan kişilerdir (http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24076_0.html).

YÖNETİCİ: Bu çalışmadaki yönetici tanımı, okullarda görev yapan okul müdürü ve müdür yardımcısıdır.

II. BÖLÜM

İLGİLİ KAYNAKLAR

2.1. Meslek

Meslek, insanlara yararlı mal ve hizmet üretmek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, belli bir eğitimle kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, kuralları toplumca belirlenmiş etkinlikler bütünüdür (Kuzgun, 2000).

2.2. Öğretmen

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesinde öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak tanımlanmıştır. Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan tanım, öğretmenliğin genel sınırlarını çizmektedir. Öğretmenlik, bireylerin öğrenmelerinin belli bir amaç doğrultusunda başlatılması, yönlendirilmesi, kolaylaştırılması ve gerçekleştirilmesi sürecine ilişkin etkinlikleri kapsayan mesleğin adıdır. Bu etkinlikleri yapan kişi de öğretmendir.

2.3. Öğretmenlik Mesleği

Ülkenin her alanına etki eden bir meslek olan öğretmenliğin önemi gün geçtikçe daha da artmaktadır. Çünkü Öğretmen eğitim sisteminin vazgeçilmez bir unsurudur.

Bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleştirilmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında öğretmenler başrolü oynamaktadır. Öğretmenler toplumların gerçek mimarları ve insan kişiliğini şekillendiren sanatkârlarıdır. Bu sebeplerden dolayısıdır ki öğretmenlik eskiden beri kutsal bir meslek olarak görülmüş, toplumda hep saygın bir yeri olmuştur. Öğretmen denince bilgili, sağlam karakterli ve örnek bir insan akla gelmiştir (Akyüz ve diğerleri, 2004).

Sorumluluğu bu kadar fazla olan öğretmenlik mesleği donanımlı, istekli ve verimli çalışan bireylerce yürütülmesi gerekmektedir.

2.4. Türkiye’de Öğretmenlik Mesleği

Günümüzde öğretmenlik mesleği, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyonu gerektiren, profesyonel statüde uğraşı alanıdır (Hacıoğlu ve Alkan, 1997 Akt. Çelikten, Şanal, Yeni, 2005).

Eğitim sisteminin temel amacı nitelikli insan gücü yetiştirmektir. Bu amaç doğrultusunda iyi yetişmiş öğretmenlere her daim ihtiyaç vardır.

Öğretmenlik, eğitim ve öğretme konusunda uzmanlık bilgi ve becerileri gerektiren profesyonel bir meslektir. Birçok eğitimciye göre öğretmenlik bir meslek olmanın yanında hem bir sanat ve hem de bir bilimdir. Pek çok insan belli bir alanda bir takım bilgi ve becerilere sahip olabilir ve bunları başkasına öğretme çabası içerisine girebilir. Ancak, nasıl öğreteceğini, öğretme ve öğrenme sürecinin oluşumunu, öğretim yöntemlerini bilmeyenler öğretmenlik konusunda başarılı olamaz. Öğretmen olacak kişilerin pedagojik formasyonun yanında sevecen, hoşgörülü, anlayışlı, sabırlı, yaratıcı, enerjik ve güven verici olmaları çok önemlidir (Akyüz ve diğerleri, 2004).

Türkiye’ de öğretmen yetiştirme ve öğretmenin statüsünü belirleme meselesi, Tanzimat döneminde ortaya çıkmıştır. İstanbul’ da 1848’ de açılan öğretmen okulu (Darülmualimin-i Rüşdi) başlangıç noktası olarak alınırsa, Türkiye’de öğretmenlik meslek eğitiminin 150 yıldan fazla bir geçmişi olduğu söylenebilir (Küçükugurlu ve Öncü, 2004).

Öğretmenlik, Cumhuriyet’in ilk yıllarında 13 Mart 1924 tarih ve 439 sayılı yasayla bir meslek haline getirilmiş, 22 Mart 1926 tarih ve 789 sayılı yasanın 12. maddesinde de “*Maarif hizmetinde asıl olan muallimlik*” hükmü konmuştur (Cicioğlu, 1984).

Türkiye’de öğretmenliği meslek haline getiren bu yasa ve sonrasında eklenen maddeler öğretmenliğe verilen değerin bir göstergesidir. Duyulan saygı ve sevginin günden güne artması beklenirken aksi yönde ilerleme kaydetmesi düşündürücüdür. Özellikle diğer meslekler arasındaki statü düşüklüğü öğretmenliğin tercih edilebilirliğini düşürmekte ve insanların algılarındaki o değeri her geçen gün kaybetmesine sebep olmaktadır. Günümüz Türkiye’sinde kulaktan kulağa çalınan “ *Hiçbir şey olamazsan öğretmen olursun* “ sözü durumun ne kadar vahim olduğunun bir kanıtıdır.

Toplumun ve Türkiye’nin geleceği için, öğretmen ve öğretmenlik mesleği üzerinde gereğince durulmalıdır. Bilindiği gibi bir eğitim sisteminin en önemli ögesi öğretmendir. İyi eğitimi iyi öğretmenler, nitelikli eğitimi nitelikli öğretmenler yapar (Çelikten, Şanal, Yeni, 2005).

2.5. Örgüt

Belirli bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelmiş insanların oluşturduğu topluluğa örgüt denir. Amaçların ortak oluşu örgüt üyelerinin birbirine bağlanmasını sağlar. Amaçların gerçekleştirilebilmesi için, bu bağımlılığın bozulmaması gerekir. Çünkü bağların kopması örgütün gücünü zayıflatır (Başaran, 1992).

2.6. Örgütlenme

İnsanların yalnız başına tüm gereksinimlerini karşılamasına olanak yoktur. İnsanlar doğası gereği birlikte ve bir toplum halinde yaşamak zorunda olan varlıklardır. Bu zorunluluk insanları örgütlenmeye ve örgütlerin devamlılığını sağlamaya yönlendirmiştir (Buluç, 1996).

Temelinde demokrasi olan örgütlülük daha etkin ve özgür olmanın yoludur. Demokrasinin işlemesi salt siyasal örgütlerle değil, mesleki örgütlerin de çoğalmasıyla olasıdır (Gülmez, 1991).

2.7. Öğretmen Örgütlenmesi

Öğretmenler meslekler içerisinde en eski örgütlenme geleneğine sahip kişilerdir. Öğretmenlerin ekonomik açıdan güçsüz duruma düşmesi ve bunun sonucunda sosyal statülerinde kayba uğraması öğretmenleri sendikal örgütlenme yolunu seçmelerine sebep olmuştur (Öcal, 1998).

Öğretmenlerin toplumumuzdaki rolü artmakla beraber, statüsünün düşmesinin nedenleri arasında, etkili ve katılımın yüksek olduğu bir meslek örgütüne sahip olamamalarının geldiği söylenebilir. Meslektaşının göstergelerinden birisi de “meslek kuruluşları”dır. Kendi üyelerinin çıkarlarını, haklarını korumak ve sorunlarını dile getirmek için organize olan meslek kuruluşları, öğretmenler için de söz konusudur (Tezcan, 1988 Akt Baysal, 2006).

Kamu kesimi çalışanları arasında öğretmenlerin örgütlenme oranı başka mesleklere göre daha fazla olmasına rağmen, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında bu oran düşük kalmaktadır (Gülmez, 1991). Ülkemizde birçok konuda olduğu gibi öğretmenlik mesleğinin statüsü de doğal olarak diğer ülkelerdeki öğretmenlerle kıyaslanmaktadır. Örgütlenme geleneğinin bu kadar eski olduğu ülkemizde, deneyimlerimizin mesleki örgütlenme oranına yansımamış olması aslında kıyaslama sonucunda yüzleşmiş olduğumuz gerçeklerin bir açıklamasıdır.

Öğretmen örgütleri, meslek mensuplarının çıkarlarını korumanın yanında, meslekleri ile ilgili çıkarılabilecek kanuni düzenlemelere görüş bildirmek suretiyle eğitim politikasına doğrudan katkı sağlamak gibi görevler de edinmelidir.

Öğretmenlerin mesleki örgütlere sahip olup olmamaları, statülerini belirleyen en önemli etkenlerin başındadır. Güçlü mesleki örgütler kurmuş öğretmenlerin güçlü, örgütleri bulunmayan veya cılız örgütler kurabilenlerin ise güçsüz oldukları görülmektedir (Akyüz, 1978).

2.8. Türkiye’de Öğretmen Örgütlenmesinin Tarihçesi

Öğretmenlerin örgütlenme hakkı diğer kamu çalışanlarının örgütlenme hakkının gelişiminde olduğu gibi öncelikle dernek niteliğinde örgütlenme olarak benimsenmiş daha sonra ise, sendikal örgütlenme hakkı tanınmıştır (Öcal, 1998).

Sendika hakkının tanınmadığı dönemde kurulan dernekler, sosyal ve ekonomik hakları koruyan örgütler gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bu nedenledir ki sendikal faaliyetlerin tarihsel geçmişi araştırılırken derneklerin faal olduğu dönemden itibaren araştırılması gerekmektedir.

Akyüz’ ün 1978 yılında yayınladığı çalışmasında, Tanzimat döneminde öğretmenlerin mesleklaşma yolunda ki çabalarını ve öğretmen sayısının çok az olduğunu düşünerek, bu dönemde mesleki örgüt kurmalarının mümkün olmadığını düşünmektedir. Mutlakiyet döneminde ise her çeşit cemiyet kurulması yasaklandığı için öğretmenlerin herhangi bir mesleki kuruluşu yoktur.

1876 tarihli Kanun-i Esasi’nin bazı maddelerinin değiştirilmesiyle ortaya çıkan 1908 tarihli II. Meşrutiyet Anayasası ile dernek kurma özgürlüğü ilk kez tanınmış, Anayasanın 120. maddesi dernek kurma hakkını düzenlemiştir. Anayasa’nın bu düzenlemesi çok sayıda siyasi, mesleki örgütün kurulmasına neden olmuş, bu arada öğretmenlerde örgüt kurma çalışmalarına girişmişlerdir (Öcal, 1998).

Bu çalışmalar sonucunda 1908 yılında ülkemizde kurulan ilk öğretmen örgütü olan “Encümen-i Muallim” İstanbul’da Darülfünun ve Darülmuallimin okulları mezunları tarafından kurulmuştur. Bu örgüt aynı zamanda ilk memur örgütü de sayılabilir (Öcal, 1998).

1908 Meşrutiyetinin getirdiği özgürlük havası, siyasi, mesleki birçok örgütün mantar gibi türemesine yol açmış, bu arada öğretmenlerde bazı örgütler kurmuşlardır (Akyüz, 1978). Bu kurulan örgütler cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet dönemi olarak incelenmiştir.

2.8.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

2.8.1.1. Encümen-i Muallim (1908)

Türkiye’de ilk öğretmen örgütü olan *Encümen-i Muallimin* (öğretmen topluluğu), Temmuz 1908’de, II. Meşrutiyetin ilanını izleyen günlerde, Kandilli Kız Lisesi Tarih Öğretmeni Vehbi Bey ile Aydın Vilayeti eski polis müdürü, öğretmen Fikri Bey’in öncülüğünde, Darülfünun (üniversite) ve Darülmuallimin (erkek öğretmen okulu) mezunları tarafından kurulmuştur. Encümen-i Muallimin’in amacı, öğretmenlerin haklarını savunmak ve eğitimin yayılması konusunda halkı uyarmak, biçiminde özetlenebilir (Altunya, 1998).

Kuruluşundan bir süre sonra üye öğretmenlerden bazıları, dernek yöneticilerinden büyük bir kısmının, aynı zamanda da bakanlıkta üst düzey yönetici olmaları nedeni ile öğretmenlerin haklarını korumada gerekli çabayı göstermeyeceklerini savunmaya başlamışlar ve böylece yeni bir öğretmen örgütünün kurulması yolunu açmışlardır (Akyüz, 1971 Akt. Acuner, 1994).

2.8.1.2. Muhafaza-i Hukuk-i Muallim Cemiyeti (1908)

İstanbul’da İdadi, Rüşt-i ve İptida-i okulların öğretmenleri *Muhafaza-i Hukuk-i Muallimin Cemiyeti* adında ikinci bir örgüt kurmuşlardır. Bu ikinci örgütün amacı, adından da anlaşılacağı gibi, öğretmenlerin haklarını savunmak ve belgede yazıldığına göre, halk arasında eğitimin yayılmasını sağlamaktır. Muhafaza-i Hukuk-i Muallimin Cemiyetinin başkanlığına Zeki Bey adında bir öğretmen getirilmiştir (Akyüz, 1978).

2.8.1.3. Cemiyet-i Muallim (1908)

1908 yılının sonlarına doğru Muhafaza-i Hukuk-i Muallimin Cemiyeti ile Encümen-i Muallim cemiyeti genel bir toplantı yaparak *Cemiyet-i Muallimin* adı altında birleşmişler ve başkanlığına yine Zeki Bey’i seçmişlerdir. Cemiyet-i Muallimin, özellikle ilkokul öğretmenlerinin haklarını korumak ve eğitim sorunlarıyla

ilgili görüşlerini halka anlatmak amacıyla on beş günde bir yayınlanan *Mirat-ı Maarif* adında bir dergide çıkarmıştır. 31 Mart olayında Harekât Ordusu'nun İstanbul'a gelmesinden kısa bir süre sonra Zeki Bey tutuklanmış, ardından da Cemiyet-i Muallimin dağılmıştır (Akyüz, 1978).

2.8.1.4. Neşr-i Maarif ve Teavün-i Muallimin Cemiyeti (1909)

Erenköy Kız Lisesi matematik öğretmeni Ahmet Bey büyük bir çaba sonucu *Neşr-i Maarif ve Teavün-i Muallimin Cemiyeti* (Eğitimi Yayma ve Öğretmenler Yardımlaşma Derneği)'ni 1909 yılının sonlarına doğru İstanbul'da kurmuş, Beylerbeyi'ndeki evini de bu örgüte merkez yapmıştır. Örgütü genişletmek amacıyla civar illere giderek öğretmenleri teşvik eden Ahmet Bey'in bu girişimi fazla ilgi görmemiş, üye sayısı çok az olan bu örgüt, 1919 yılında unutulmuş bir hale gelmiştir (Akyüz, 1978 Akt. Acuner, 1994).

2.8.1.5. Terakki-i Maarif ve İttihad-ı Muallimin Cemiyeti (1909)

Taşrada kurulan ilk öğretmen örgütlenmesi niteliği taşıyan *Terakki-i Maarif ve İttihad-ı Muallimin Cemiyeti* 1909 yılında Bursa'da kurulmuştur. Bu cemiyet ücret azlığı nedeniyle öğretmenlerin mesleği terk ettiğine dikkat çekerek Meclis Başkanlığına bir telgraf çekmiştir (Ergün, 1996).

2.8.1.6. Mahfel-i Muallim Cemiyeti (1911)

1911 yılında Edirne'de kurulan *Mahfel-i Muallimin Cemiyeti*, Nafi Atuf'un çalışmaları sonucunda kurulmuştur. Öğretmenler lokali adıyla kurulan öğretmen örgütü, öğretmenlerin sorunlarıyla yakından ilgilenen bir örgüt olma niteliği taşımış ilginç bir öğretmen kuruluşudur (Göldaş, 1981).

2.8.1.7. Türk Ocağı (1912)

Türk Ocağı başlı başına bir öğretmen örgütü olmamakla birlikte; kurucuları ve etkin üyeleri arasında, devrin eğitim alanında etkisi geniş olan öğretmenleri de çatısı altında toplamıştır. Öğretmenlerin örgütlenme bilincine ve tecrübelerine Türk Ocağı'nın etkisi oldukça büyüktür. Bu örgütün en önemli yanı varlığını Kurtuluş Savaşı'na kadar sürdürebilmiş ve Kurtuluş Savaşı'nı desteklemiş olmasıdır (Göldaş, 1981).

2.8.1.8. Muallimler Yurdu (1913)

1913 yılında Bursa Darülmuallimini müdürü Ethem Nejat'ın girişimiyle *Muallimler Yurdu* adıyla bir öğretmen örgütü kurulmuştur. Muallimler Yurdu, öğretmenleri milli bir amaç etrafında birleştirmek, eğitim ve öğretimle ilgili sohbet toplantıları ve tartışmalı konferanslar düzenlemek, öğretmenleri miskin kahve köşelerinden çekip kurtarmak, bütün gazete ve dergilere abone olmak gibi amaçlar ile kurulmuştur ve bunda da başarılı olmuştur (Göldaş, 1981).

2.8.1.9. Milli Talim ve Terbiye Cemiyeti (1916)

Birinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği günlerde kurulan bu cemiyet, Türk Ocağı'nda olduğu gibi başlı başına bir öğretmen örgütlenmesi değildir. Ancak kurucuları arasında ve çatısı altında birçok öğretmen bulunur. Bu cemiyet, Türkçülüğü milli eğitim alanında savunan bir örgüttür (Göldaş, 1981).

2.8.1.10. Milli Kongre (1918)

Anti-emperyalist niteliğe sahip bir örgüttür. Başlı başına bir öğretmen örgütü değildir. Milli Kongre'nin oluşturulmasında, çalışmalarında, öğretmenlerin ve öğretmen örgütlerinin önemli bir payı vardır. Milli kongre, geniş tabanlı, federasyon niteliğinde, öğretmen ve öğrenci örgütlerini de çatısı altında toplayan bir kuruluştur (Göldaş, 1981).

2.8.1.11. Muallimler Cemiyeti (1918)

İttihat ve Terakki Partisi'nin iktidarda bulunduğu Mart 1918'in ilk günlerinde dernek kurma ve toplanma girişiminde bulunma yasaklanmış, buna karşın Ahmet Hamdi Bey Muallimler Cemiyetini kurmak için girişimlere başlamıştır (Acuner, 1994). Merkezi İstanbul'da olmak ve icabında taşrada şubeleri bulunmak üzere *Muallimler Cemiyeti* adıyla bir cemiyet kurulmuştur. Cemiyetin amacı, öğretmenleri birbirleriyle tanıştırmak ve onları ilmi, içtimai, iktisadi gereksinimlerini ve mevki ihtiramlarını (itibar) temin ve halkın irfanını yükseltmeye çalışmaktır (Göldaş, 1981).

İzmir'in işgalinden bir gün sonra 16 Mayıs 1919 günü Sultan Ahmet Meydanı'nda gerçekleşen tarihi mitingi de bu cemiyet düzenlemiştir. 1920 yılında uzun süre maaşlarını alamayan ilkokul öğretmenleri boykot eylemleri yapmışlardır. Ancak Muallimler Cemiyeti bu eylemi desteklememiştir. Cemiyetin bu tutumuna tepki gösteren öğretmenlerin büyük bir bölümü, cemiyetten ayrılarak *Mekatib-i İptidaiye Muallimleri Cemiyetini* kurmuşlardır (Öcal,1998).

2.8.1.12. Mekatib-i İptidaiye Muallimleri Cemiyeti (1921)

1918 yılında kurulan Muallimler Cemiyeti'nin ilkokul öğretmenlerinin sorunlarıyla ciddi şekilde ilgilenmemiş olması ve 1921 Nisan'ındaki grevi desteklememiş olmasına tepki olarak *Mekatib-i İptidaiye Muallimleri Cemiyeti* kurulmuştur. Derneğin amaçlarının başında, ilkokul öğretmenlerinin haklarını savunmak, maaşlarını yükseltmek, eğitim siyasetini ilkokul öğretmenlerinin iyiliğine düzeltmek gelmektedir. Bu cemiyet Kurtuluş Savaşı'nda bağımsızlık mücadelesine katılmış, böylelikle belli bir siyasal görüşü savunmak amacına da sahip olmuştur (Göldaş, 1981).

Türkiye Muallimler ve Muallimler Dernekleri Birliği isminin Temmuz 1925'te Türkiye Muallimler Birliği olarak değiştirilmesinden sonra, Muallimler Cemiyeti ve Mekatib-i İptidaiye Muallimleri Cemiyeti kendi genel kongrelerini yaparak kendilerini feshetmişler ve Türkiye Muallimler Birliğine katılmışlardır (Akyüz, 1978).

2.8.1.13. Muallim ve Muallimeler Cemiyeti (1920)

T.B.M.M' nin açılışından kısa bir süre sonra, Temmuz 1920' de Ankara Lisesi öğretmenlerinin girişimiyle *Muallim ve Muallimeler Cemiyeti* kuruldu. Bu cemiyet Antalya, Bolu, Denizli, Konya, Akşehir, Karaman, Amasya ve diğer bazı yerlerde şubeler açmıştır. Cemiyet 7 Mayıs 1921'de temsilcilerin katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda ismini, Türkiye Muallimler ve Muallimeler Dernekleri Birliği olarak değiştirmiştir (Akyüz, 1978).

2.8.1.14. Türkiye Muallimler ve Muallimeler Dernekleri Birliği (1921)

Muallim ve Muallimeler Cemiyeti'nin isim değişikliğinden sonra oluşumunu hızlandıran bu birlik, Türkiye'de öğretmen hareketinin ilk merkezi örgütlenmesi olarak kabul edilmektedir. Amacı, dağınık öğretmen örgütlerini bir araya toplayarak Kurtuluş Savaşı'nda etkin görev yapmaktı (Öcal, 1998).

Birliğin ismi Temmuz 1925 yılında yapılan kongre ile Türkiye Muallimler Birliği olarak değiştirilmiş ve faaliyetlerini bu isimle sürdürmüştür (Akyüz, 1978).

2.8.2. Cumhuriyet Dönemi

2.8.2.1. 1923-1946 Dönemi

Cumhuriyet'in ilanı ile çok partili yaşama geçiş arasında örgütlenme hakkı, dernek türünde örgütlerin kurulması ile kullanılmıştır. Bu dönemde sendika türünde örgütlenmeye olanak tanıyan herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır (Acuner, 1994).

Türkiye Muallimler Birliği, Türkiye Muallimler ve Muallimler Dernekleri Birliğinin Temmuz 1925'te yapılan kongresinde alınan karar sonucu olarak merkezi Ankara olmak üzere kurulmuştur. Ankara'daki bu merkezi örgütlenme karşısında İstanbul'daki Muallimler Cemiyeti ve Mekatib-i İptidaiye Muallimleri Cemiyeti kendilerini feshederek bu birliğe katılmışlardır. Birlik "Muallimler Birliği" adıyla aylık bir dergi çıkarmıştır (Akyüz, 1978).

1925 yılında çıkarılan Takrir-i Sükûn Kanunu, diğer örgütler gibi öğretmen örgütlerini de olumsuz yönde etkilemiştir (Öcal,1998). Öğretmen örgütlerinin halkevlerine katılmaları istendiği yıllarda, Türkiye Muallimler Birliği etkinliklerine son vermiştir (Acuner,1994).

Türkiye Muallimler Birliğinin gücünü kaybetmesiyle 1929 yılında *İstanbul Muallimler Birliği* yeniden kurulmuştur. Bu örgütün en önemli çalışması, bir dönem yayınlanan Muallimler Mecmuasını tekrardan çıkarmak olmuştur. Halkevlerine katılmaları yönünde zorlanmış ve yöneticilerinin bunu kabul etmemesi üzerine, 1935 yılında bakanlar kurulu kararıyla kapatıldığı tahmin edilmektedir (Akyüz, 1978).

1936-1946 yılları arasında öğretmenler örgüt kuramamışlardır. Bunda 1938 yılında çıkarılan 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu'nun getirdiği düzenleme etkili olmuştur (Öcal, 1998).

1938 tarihli Cemiyetler Kanunu'nun 9'uncu ve 12'nci maddelerinde yer alan hükümler, dernek türünde örgütlenmeyi zorlaştırmış, var olan dernekler üzerindeki devlet denetimini de arttırmıştır (Acuner, 1994).

Bu dönemde faaliyette bulunan öğretmen örgütlerinden bazıları şunlardır (Acuner,1994):

- * Türkiye Muallimler Birliği (1925)
- * İstanbul Muallimler Birliği (1929)
- * Adana, Ankara, Bursa, Konya, Kütahya ve Samsun'da faaliyetlerde bulunan Muallimler Birliği.

2.8.2.2. 1946-1960 Dönemi

1946 yılında tek partili dönemden çok partili döneme geçilmiş ve Cemiyet Kanunu'nda yapılan değişiklikle, sınıf esasına dayanan derneklerin kurulması yasağı iptal edilmiştir. Bu yasağın kalkmasıyla birlikte birçok öğretmen dernekleri kurulmuştur. Daha önce kapatılan bazı dernekler bu dönemde tekrardan kurulmuş ve faaliyetlerde bulunmuşlardır (Acuner, 1994).

1946 yılından sonra kurulan bu dernekler 15 Ağustos 1949 yılında birleşerek *Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu*'nu oluşturmuşlardır (Öcal, 1998).

Daha sonra bu federasyonun belirlediği 92 öğretmen 1965 yılında, *Türkiye Öğretmenler Sendikası*'nı (TÖS) kurmuştur. 1969 yılında Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu, kendini feshederek Türkiye Öğretmenler Sendikası'na katılmışlardır (Altunya, 1998).

Bu dönemde faaliyette bulunan öğretmen örgütlerinden bazıları şunlardır (Acuner,1994):

- * Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (1946)
- * Türkiye Muallimler Birliği (1946)
- * Ankara Öğretmenleri Yardımlaşma Derneği (1946)
- * Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği (1949)
- * Eskişehir Öğretmenleri Derneği (1946)
- * Göller Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği (1956)

- * İstanbul Muallimler Cemiyeti (1946)
- * İstanbul Öğretmenler Derneği (1946)
- * Teknik Öğretmenler Derneği (1950)
- * Türkiye Beden Terbiyesi Öğretmenleri Cemiyeti (1953)
- * Türkiye Emekli Muallimler Cemiyeti (1956)

2.8.2.3. 1960-1971 Dönemi

Öğretmenler gerçek anlamda örgütlenme hakkını 1961 Anayasa'sı ile kazanmışlardır. 1961 Anayasa'sı 46. Maddesi: “Çalışanlar ve işverenler, önceden izin almaksızın sendikalar ve sendika birliklerini kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler.” Ayrıca 8 Haziran 1965 tarih ve 624 Sayılı Devlet Personeli Sendikaları Kanunu'nun kabul edilmesiyle kamu personeline mesleki, kültürel, sosyal ve ekonomik hak ve menfaatlerini korumak, mesleki gelişme ve aralarında yardımlaşmayı sağlamak amacıyla sendika kurma hakkı tanınmıştır. 624 Sayılı Devlet Personeli Sendikaları Kanunu ile hızlı bir örgütlenme süreci içerisine giren memurlar, Kanun'un yürürlüğe girdiği 1965 yılından 1968 yılına kadar geçen 3 yıl içerisinde 453 sendika, 18 federasyon ve 3 konfederasyon kurmuşlardır. 1946-1960 yılları arasında dernek ve federasyon şeklinde örgütlenen öğretmenler, 1960-1971 yılları arasında sendika şeklinde örgütlenmişlerdir. 8 Temmuz 1965 yılında kurulan Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) Türkiye'de öğretmenlerin kurdukları ilk sendikadır (Öcal, 1998).

Bu dönemde faaliyette bulunan öğretmen örgütlerinden bazıları şunlardır (Acuner,1994):

- * Türkiye Milliyetçi Öğretmenler Konfederasyonu (1967)
- * Türkiye İlkokul Öğretmen Sendikaları Federasyonu (1966)
- * Türkiye Köy Öğretmenleri Dernekleri Federasyonu (1961)
- * Türkiye Muallimler Dernekleri Federasyonu (1960)
- * Ankara Üniversitesi Öğretim Üyeleri Derneği (1960)
- * Beden Eğitimi Öğretmenler Derneği (1965)
- * İstanbul İlk Öğretmen Okullarını Bitirenler Derneği (1965)

- * İzmir Milliyetçi Öğretmenler Birliği (1964)
- * Muallimler Turizm Cemiyeti (1962)
- * Tüm İlköğretim Müfettişleri Derneği (1962)
- * Türkiye Müzik Öğretmenleri Derneği (1967)
- * Ankara Üniversitesi Öğretim Üyeleri Sendikası (1966)
- * Balıkesir Öğretmen Yetiştiren Yüksek Okullar Öğretim Üyeleri ve Yardımcıları Sendikası (1966)
- * Erzincan İlkokul Öğretmenleri Sendikası (1968)
- * İstanbul İlkokul Öğretmenleri Sendikası (1965)
- * Milliyetçi Türk Öğretmenleri Sendikası (1965)
- * Türkiye Öğretmenler Sendikası (1965)
- * Türkiye Teknik Öğretmenler Sendikası (1966)
- * Üniversite Asistanları Sendikası (1966)

2.8.2.4. 1971-1980 Dönemi

12 Mart darbesinden sonra 20 Eylül 1971 Tarih ve 1488 Sayılı Kanun' da yapılan Anayasa değişikliği ile Anayasanın 46. maddesindeki “çalışan” ibaresi yerine “işçiler” ibaresinin konulmasıyla ve 119. maddesinin de memurların sendika ve siyasi partilere üye olamayacağına dair değişikliklerle memurların sendikal hakları ellerinden alınmıştır. Anayasanın geçici 16. maddesiyle de daha önce kurulmuş olan memur sendikalarının faaliyetlerinin sona erdirildiği hükme bağlanmıştır (Yıldırım, 2007).

Anayasal düzenlemenin ardından Dernekler Kanunu da yayınlandı ve bu kanunla öğretmenlerin örgütlenmeleri de kolaylaştırılmış oldu. Fakat bu dönemde kurulan örgütlerin siyasetle olan ilişkisi ve mesleki kazanımlara yönelmemesi eleştirilere sebep olmuştur (Öcal, 1998).

Bu dönemde kurulan dernekler önceki dönemde ki sendikaların isminin değiştirilmesiyle oluşturulmuştur. 1971'de kapanan TÖS ve İLK-SEN gibi sendikaların yerine TÖB-DER kurulmuştur. Sendikaların kapatılması ile kurulan bir diğer dernek ise ÜLKÜ-BİR'dir (Yıldırım, 2007).

Bu dönemde faaliyette bulunan öğretmen örgütlerinden bazıları şunlardır (Acuner,1994):

- * Tüm Eğitim Öğretim Emekçileri Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB-DER)
- * Anadolu ve Rumeli Öğretmen Dernekleri Federasyonu (1977)
- * Eğitimciler Birliği Derneği (1978)
- * Hürriyetçi Öğretmenler Derneği (HÜR-DER, 1977)
- * Öğretmenler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (1975)
- * Tüm Öğretim Üyeleri Derneği (TÜMÖD,1975)
- * Tüm Üniversite, Akademi ve Yüksek Okul Asistanları Birliği (TÜMAS, 1975)
- * Üniversite, Akademi, Yüksek Okul Asistanları Derneği (ÜNAY)
- * Türkiye Devrimci Öğretmenler Birliği (1971)
- * Türkiye Öğretmenler Birliği (1971)
- * Tüm İlköğretim Müfettişleri Derneği (TİM-DER)
- * Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Birliği (ÜLKÜ-BİR, 1971)
- * Mefkureci Öğretmenler Derneği (MEF-DER, 1975)
- * Teknik Öğretmenler Derneği (TÖD)
- * Beden Eğitimi Öğretmenleri Derneği

2.8.2.5. 1980-1995 Dönemi

12 Eylül 1980' den sonra tüm öğretmen dernekleri kapatılmış ve öğretmenler mesleki örgütlerden yoksun bırakılmışlardır. 1982 Anayasası sendika hakkını sadece işçi ve işverenlere tanımış, işçi niteliği taşımayan kamu görevlilerine bu hakkı tanımamıştır. Ayrıca Anayasa, memurların dernek kurma haklarına da sınırlama getirmiş ve derneklerin siyasi faaliyetlerde bulunmaları yasaklanmıştır. On yıl gibi bir süre örgütsüz kalan öğretmenler 1980'li yılların sonlarında, emekli öğretmenlerin kurduğu bir takım yeni örgütlenmeler içerisine girmişlerdir (Öcal, 1998).

1982 Anayasası'nda sendikal hakların yasaklanmasına dair bir ibare olmamasından hareketle, memur sendikaları 1990 yılından itibaren sendikalaşma yoluna gitmişlerdir. 28 Mayıs 1990'da Ankara'da ilk öğretmen ve ilk memur sendikası olarak Eğitim-İş Kolu Kamu Görevlileri sendikası (Eğitim-İş) kurulmuştur.

Eğitim-İř kanuni dayanağını, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, ILO Sözleşmesi ve Avrupa Sosyal Şartına dayandırmıştır. Amaç olarak ise daha iyi çalışma şartları, daha iyi ücret ve mesleki saygınlık sağlamayı hedeflemiştir (Yıldırım, 2007).

1993 yılında memurların sendikal haklarına ilişkin hükümler içeren 87 ve 151 sayılı ILO Sözleşmelerinin onaylanmasıyla öğretmenlerin sendikal haklarını elde etme arayışları daha da yoğunlaşmıştır. 1990-1995 yılları arasındaki bu gelişmeler tekrardan öğretmen sendikalarının kurulmasına olanak sağlamıştır (Öcal, 1998).

Bu dönemde faaliyette bulunan öğretmen örgütlerinden bazıları şunlardır (Acuner,1994):

- * Eğitim-İř Kolu Kamu Görevlileri Sendikası (EĞİTİM-İŞ, 1990)
- * Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİT-SEN, 1990)
- * Demokrat Eğitimciler Sendikası (DES, 1992)
- * Eğitimciler Birliği Sendikası (EĞİTİM-BİR, 1992)
- * Türkiye Eğitim ve Öğretim Hizmetleri İşkolu Kamu Çalışanları Sendikası (TÜRK EĞİTİM-SEN, 1992)
- * Öğretim Elemanları Sendikası (1994)
- * Öğretmenler Sendikası (1992)
- * Tüm Eğitim Müfettişleri Sendikası (1992)

2.9. Günümüz Öğretmen Örgütlenmesi

2.9.1. Hukuki Durum

23 Temmuz 1995'te çıkarılan 4121 Sayılı Kanun ile Anayasa'nın 53. maddesine bir fıkra eklenerek, kamu görevlilerine sendika ve üst kuruluşlarını kurma ve toplu görüşme hakkı tanındı. Buna ilişkin usullerin çıkarılacak bir kanun ile düzenlenmesi öngörüldü. 12 Haziran 1997'de 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 22. maddesi, 4275 Sayılı Kanun'la yeniden düzenlendi ve devlet memurlarının sendikal ve üst kuruluşlar kurarak bunlara üye olabilmeleri hükme

bağlandı. 12 Temmuz 2001 tarihinde ise 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanun'u kabul edildi. 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu sırasıyla; 2004, 2006, 2007 ve 2008 yıllarında değişikliğe uğradı.

12 Eylül 2010 yılında kabul edilen referandumla, kamu görevlilerine toplu sözleşme hakkı tanındı. Anayasa'nın 128. maddesinde yapılan değişiklikle de kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarına ilişkin hususların toplu sözleşme ile düzenlenebileceği öngörüldü. Bu noktada Anayasa değişikliğine paralel olarak 4688 Sayılı Kanun'un değişmesi de kaçınılmaz oldu. 6289 Sayılı Kanunla 4688 Sayılı Kanun'un birçok maddesi ve adı değiştirildi. Kanun, Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu adıyla 4 Nisan 2012 tarihinde TBMM'de kabul edildi.

Yeni Kanunla kamu görevlilerini temsil eden sivil toplum kuruluşlarının, karar alma süreçlerine katılımı esas alındı. Kanun örgütlenme hakkını genişletirken, toplu görüşme yerine toplu sözleşme sistemine geçişi sağlandı (http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/ShowProperty/WLP%20Repository/csgeb/dosyalar/kitap/kitap01_4688).

İçinde bulunduğumuz şu dönemde faaliyetlerde bulunan öğretmen örgütleri şunlardır:

1. Türkiye Eğitim ve Öğretim Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası (TÜRK EĞİTİM-SEN)
2. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM-SEN)
3. Eğitimciler Birliği Sendikası (EĞİTİM-BİR-SEN)
4. Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası (TEM-SEN)
5. Özgür Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (ÖZGÜR EĞİTİM-SEN)
6. Anadolu Eğitim Öğretim ve Bilim Hizmetleri Sendikası (ANADOLU EĞİTİM-SEN)
7. Ata Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (ATA-SEN)
8. Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (EĞİTİM-İŞ)
9. Tüm Eğitim Çalışanları Sendikası (TEÇ-SEN)
10. Kuvayı Milliye Eğitim Sendikası (KUVAYI EĞİTİM-SEN)
11. Eğitim, Öğretim ve Bilim Çalışanları Hak Sendikası (EĞİTİM HAK-SEN)
12. Anadolu Eğitim Çalışanları Birliği Sendikası (AND-SEN)
13. Tüm Eğitimciler Birliği Sendikası (TÜM EĞİTİM BİR-SEN)

14. Bağımsız Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası (BEÇ-SEN)
15. Demokrat Eğitimciler Sendikası (DES)
- 16.Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları Sendikası (BİRLİK EĞİTİM-SEN)
17. Bilinçli ve Gelişimci Eğitim Çalışanları Sendikası (BİLGEC)
18. Eğitim ve Bilim Çalışanlarının Sözü Sendikası (EĞİTİM SÖZ-SEN)
19. Milli Eğitim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları Sendikası (MEÇ-SEN)
20. Tüm Eğitim Gönüllüleri Sendikası (TEG-SEN)
21. Demokratik Eğitim Çalışanları Sendikası (DEMOKRATİK EĞİTİM-SEN)
22. Mesleki ve Teknik Eğitim Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Çalışanlar Sendikası (METESEN)
23. Bağımsız Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası (BAĞIMSIZ EĞİTİM-SEN)
24. Eğitim ve Bilim Çalışanlar Sendikası (EĞİT BİL-SEN)
25. Eğitim Çalışanları Sözcüsü Sendikası (SÖZ EĞİTİM-SEN)
26. Yeni Nesil Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (YENİ-SEN)
27. Eğitimci Kamu çalışanları Sendikası (EKSEN EĞİTİM-SEN)
28. İlkeli Eğitim ve Bilim Çalışanları Dayanışma Sendikası (İLKE-SEN)
29. Eğitim ve Saymanlık Çalışanları Sendikası (SAY-SEN)
30. Yetiştirme Yurtlarından Ayrılanlar Eğitim Çalışanları Sendikası (YURT AY-SEN)
31. Eğitim Çalışanları Sendikası (EÇSEN)
32. Aktif Eğitimciler Sendikası (AKTİF EĞİTİM-SEN)

2014 yılında faaliyette bulunan bu 32 sendika Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın güncel sitesinden alınmıştır. Aktif Eğitimciler Sendikası ve Eğitim Çalışanları Sendikası önceki yıllarda kurulmasına rağmen 2013 yılında faal olmadığı için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Temmuz 2013 istatistiğinde bulunmamaktadır.

ATA EĞİTİM-SEN 2013 yılında isim değiştirerek ATA-SEN olarak faaliyetlerini sürdürmüştür.

2.9.2. Türkiye’de Sayısal Durum

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın 06.07.2013 tarihli tebliğine göre 1.007.865 eğitim çalışanından 651.234 tanesi herhangi bir sendikada örgütlenmiştir. Bu üye sayısı bu hizmet kolundaki çalışanların % 64.62’sinin örgütlü olduğunu göstermektedir (http://www.tuhis.org.tr/resim/files/tum_kitap_2013_N.pdf).

Tablo1. Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolunda Faaliyet Gösteren Sendikaların 10 Yıllık Süreçteki Toplam Üye Sayıları ve Sendikalaşma Oranları

Yıl	Toplam Çalışan	Toplam Üye	Sendikalaşma Oranı
2004	735.745	340.008	% 46,21
2005	762.728	328.174	% 43,03
2006	725.048	347.321	% 47,90
2007	775.025	376.694	% 48,60
2008	813.657	401.482	% 49,34
2009	838.651	435.258	% 51,90
2010	854.021	442.062	% 51,76
2011	909.168	524.484	% 57,69
2012	951,360	605.691	% 63,67
2013	1.007.865	651.234	% 64.62

Bu tablo incelendiğinde çalışanların sendikal faaliyetlere katılma oranları, 2004 yılında % 46,21 iken 2013 yılında % 64,62’dir. Sendikalaşma oranı yıllarla orantılı bir şekilde artış göstermektedir.

Tablo2. Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolunda Faaliyet Gösteren Sendikaların Üye Sayılarına Göre 5 Yıllık Dağılımı

SENDİKA ADI	2009	2010	2011	2012	2013
TÜRK EĞİTİM SEN	155.021	155.738	179.300	205.724	225.250
EĞİTİM-SEN	110.868	109.833	115.949	125.316	124.380
EĞİTİM BİR-SEN	142.425	148.950	195.695	231.472	251.110
TEM-SEN	1.888	1.833	1.967	1.759	1.554
HÜR EĞİTİM SEN	9	5	0	0	0
BAĞIMSIZ EĞİTİM ÇALŞ. SEND.	866	205	251	123	0
ÖĞRETMEN-SEN	0	0	0	0	0
ÇES	47	22	19	22	0
ATA EĞİTİM-SEN	89	77	61	53	85
EĞİTİM-İŞ	18.481	20.101	23.353	29.872	34.912
ANADOLU EĞİTİM-SEN	194	197	245	428	725
TEÇ-SEN	4579	3.590	4.648	6.362	7.572
KUVAYI EĞİTİM-SEN	11	8	9	27	26
EĞİTİM HAK SEN	384	480	687	849	831
ÖZGÜR EĞİTİM SEN	166	209	404	696	953
AND-SEN	230	287	442	490	451
MEB SEN	0	30	0	0	0
BİRLİK EĞİTİM SEN	0	0	281	513	527
EY-SEN	0	0	171	127	0
BİLGEÇ SEN	0	0	122	111	130

SENDİKA ADI	2009	2010	2011	2012	2013
EĞİTİM SÖZ SEN	0	0	255	93	128
MEÇ SEN	0	0	25	36	34
TEG SEN	0	0	136	234	203
EÇ SEN	0	35	4	2	0
TÜM EĞİTİM BİR SEN	0	71	58	78	64
DEMOKRATİK EĞİTİM SEN	0	0	0	19	15
METESEN	0	0	0	271	524
AKTİF EĞİTİM SEN	0	0	0	402	0
BAĞIMSIZ EĞİTİM SEN	0	0	0	109	124
EĞİT BİLSEN	0	0	0	75	154
DES	0	391	402	428	409
BEÇ SEN	0	0	0	0	133
SÖZ EĞİTİM SEN	0	0	0	0	28
YENİ SEN	0	0	0	0	100
EKSEN EĞİTİM SEN	0	0	0	0	562
İLKE SEN	0	0	0	0	74
SAY SEN	0	0	0	0	44
YUR AY SEN	0	0	0	0	132
Toplam Kamu Görevlisi	838.651	854.021	909.168	951.360	1.007.865
Toplam Örgütlü Üye Sayısı	435.258	442.062	524.484	605.691	651.234
Sendikalaşma Oranı	% 51,90	% 51,76	% 57,69	% 63,67	% 64,62

(http://www.tuhis.org.tr/resim/files/tum_kitap_2013_N.pdf)

Son 5 yıllık süreçte Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri kolunda faaliyetlerde bulunan sendikaların üye sayıları 215.976 kişi artmıştır. Bu artışın yaklaşık yarısına denk gelen 108.685 kişi Eğitim Bir-Sen sendikasına üye olmuştur. Geri kalan diğer üyeler ise 29 sendika arasında dağılmıştır. Bu istatistiksel veri, insanların sendika seçiminde siyasetin etkisi olup olmadığı yönündeki sorularına ışık tutacaktır.

2.9.3. İstanbul Esenyurt' ta Sayısal Durum

Tablo3. İstanbul / Esenyurt İlçesinde Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolunda Faaliyet Gösteren Sendikaların Üye Sayıları ve Sendikalaşma Oranları

SENDİKA ADI	BAYAN	ERKEK	TOPLAM
TÜRK EĞİTİM-SEN	401	346	747
EĞİTİM-SEN	264	180	444
EĞİTİM BİR-SEN	328	377	705
EĞİTİM-İŞ	106	68	174
SAY- SEN	1	0	1
TEÇ-SEN	0	2	2
Örgütlü Üye Sayısı	1100	973	2073
Kamu Görevlisi	1698	1221	2919
Örgütlü Olmayan üye sayısı	598	248	846
Sendikalaşma Oranı	% 64,78	% 79,68	% 71,01

(Ek 3: Esenyurt İlçesi 2013 Yılı Sendikalar Arası Mutabakat Formu)

2.10. ALANLA İLGİLİ BİLİMSEL ÇALIŞMALAR

Örgütlenme ve sendikal faaliyetler konulu bu güne kadar birçok çalışma yapılmış olsa da öğretmen örgütlenmeleri konulu çalışmalar oldukça yetersizdir.

Akyüz (1970) “Türkiye’de İlk Öğretmen Kuruluşları Hakkında Orijinal Bir Belge İle Unutulmuş Bir Kaynak” adlı çalışmasında Türkiye’deki ilk öğretmen örgütlenmesini araştırmıştır. Bu dönemdeki örgütlenmeler hakkında detaylı bilgiler aktarmıştır.

Akyüz (1978) “ Türkiye’deki Öğretmenlerin Toplumsal Değişimdeki Etkileri” adlı eserinde öğretmen örgütlenmelerinin tarihsel sürecini detaylı bir biçimde incelemiştir.

Akyüz (1980) “Öğretmen Örgütlenmesi” adlı eserinde örgütlenmelerin yönetim ve içyapılarını araştırmıştır. Ayrıca Türkiye’deki öğretmen örgütlenmelerini Fransa, İsviçre gibi ülkelerdeki örgütlenmelerle karşılaştırmıştır.

Göldaş (1981) “ Milli Kurtuluş Savaşında Öğretmenler” adlı eserinde öğretmenlerin kurtuluş savaşı öncesi ve savaş döneminde ne derece örgütlenebildiklerini araştırmıştır.

Filiz (2005) “Milli Mücadele ve Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Örgütlerinin Eğitim Sorununa Bakışı” adlı araştırmasında 1920-1935 yılları arasında Türkiye’de kurulan öğretmen örgütlerinin eğitim sorununa bakışını incelenmiştir.

Baysal (2006) “Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Örgütlenme Tutumları” adlı araştırmasında sınıf öğretmenleri ve yöneticilerin mesleki örgütlenmeye ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir.

Yıldırım (2007) “Türkiye’de Sendikalaşma Sürecinde Öğretmen Sendikaları ve Siyasetle İlişkisi: Adapazarı Örneği” adlı eserinde sendika-siyaset ilişkisi üzerine çalışmıştır.

Can (2012) “Öğretmenlerin Örgütlenmeye Aktif Katılımın Engelleri” adlı çalışmasında öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri araştırılmıştır. Araştırmacı yapmış olduğu çalışmada şu sonuca varmıştır:

Yöneticilerde ve öğretmenlerde mesleki ve sivil örgütlenme bilincinin yeterince olmaması, örgütlenmede aşılması gereken en önemli engeldir. Bir diğer engel ise sendikaların siyasi partilerin bir uzantısı olmasıdır.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın yöntem kısmında; araştırmanın modeli, evren ve örneklem/araştırma grubu, veri toplama araç ve teknikleri ile verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıkları yer almıştır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ:

Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olayı kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışır (Karasar, 1994). Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenmeye ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik olarak, var olan durumu olduğu gibi ele alınan bu araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın başlangıcında konu ile ilgili kaynak taraması yapılmıştır. Edinilen bilgiler doğrultusunda daha önceden güvenilirliği kanıtlanmış olan veri toplama aracı yenilenecek geliştirilmiştir. Bu veri toplama aracı okul yöneticileri ve öğretmenlere uygulanarak, bu kişilerin mesleki örgütlenmeye ilişkin tutumları elde edilmiştir.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı, İstanbul ili Esenyurt ilçesi sınırları içinde bulunan, 2013–2014 eğitim - öğretim yılında görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerden oluşmuştur. Esenyurt İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan verilere göre bu eğitim - öğretim yılında toplam 2732 eğitim çalışanı görev yapmıştır.

Araştırmanın örneklemini Esenyurt ilçesinde rastgele seçilen okullarda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem toplam 250 kişiden oluşmuştur. Veri toplama aracının hatalı doldurulması, geri teslim edilmemesi gibi nedenlerden dolayı ancak 202 tane anket değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo4. Evren ve Örneklem İlişkin Bilgiler

	Örneklem alınan	Değerlendirilen
Okul yöneticisi	25	22
Öğretmen	225	180
Toplam	250	202

Tablodan da anlaşıldığı gibi 22 si okul yöneticisi olmak üzere toplam 202 okul yöneticisi ve öğretmene ulaşılmıştır. Genel olarak Esenyurt ilçesinde görev yapan eğitim çalışanlarının % 9,15' ine ulaşılmıştır.

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı Baysal'ın 2006 yılında “Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Örgütlenme Tutumları” adlı çalışması kapsamında geliştirilmiş olup 2005 – 2006 eğitim - öğretim yılında Uşak ili sınırları içerisindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerine uygulanmıştır. Daha önce güvenilirliği kanıtlanmış olan bu veri toplama aracı araştırma konusuna ve amacına uygun olarak yenilenmiştir. Yenilenen bu veri toplama aracı 2 bölümden oluşmakta olup 1. Bölüm kişisel bilgilerden, 2. bölüm ise mesleki örgütlenmeye ilişkin tutumları ölçmeyi amaçlayan toplam 44 sorudan oluşmaktadır.

Likert tipli beşli dereceleme ölçeği şeklinde uygulanan bu veri toplama aracında her bir madde “Hiç Katılmıyorum (5)” “Katılmıyorum (4)” “Fikrim Yok (3)” “Katılıyorum (2)” “Tamamen Katılıyorum (1)” şeklinde derecelendirilmiştir.

Esenyurt ilçesinden belirlenen okullara bizzat götürülen veri toplama aracı bu okullardaki okul yöneticileri ve öğretmenlerin dinlenme saatlerinde cevaplamaları sağlanmıştır. Gönüllülük esası dikkate alınarak, veri toplama araçlarının içtenlikle cevaplanması için çalışılmıştır. Ayrıca sonuçlarının araştırma için kullanıldığı, gizlilik ilkesi doğrultusunda sonuçların kimseyle paylaşılmayacağı açıklanarak eğitim çalışanlarının güvenleri sağlanmıştır. Veri toplama araçlarının cevaplanmasında zaman sınırlamasına gidilmemiştir.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Çalışmada yer alan sürekli değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler ortalama ve standart sapma ile kategorik değişkenler frekans ve yüzde ile gösterilmiştir. Anketin güvenilirlik analizi yapılmış ve Cronbach Alpha değeri (güvenirlik katsayısı) 0,853 olarak bulunmuştur. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilk testi ile incelenmiştir. Normal dağılım göstermeyen sürekli değişkenlerin 2 grup karşılaştırmalarında ise Mann Whitney U testi, 3+ grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallins testi kullanılmıştır. Çalışmadaki tüm karşılaştırmalarda p değeri 0,05’in altındaki karşılaştırmalar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Ortalamalar 1’e yaklaştıkça olumlu, 5’e yaklaştıkça olumsuz tutum olarak yorumlanmıştır.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde ankete tabi tutulan okul yöneticileri ve öğretmenlerin dağılımları verilecektir. Öğretmenlerin mesleki örgütlere üye olma durumlarının, örgütlenmeye ve örgütlenmemeye ilişkin tutumlarının ve mesleki örgütlerden beklentilerinin; cinsiyet, görev özellikleri, mesleki kıdem ve mezuniyet durumlarına göre dağılımı bu bölümde açıklanacaktır.

Tablo5. Cinsiyetlerine ve Görevlerine Göre Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Dağılımı

Cinsiyet	Öğretmen	Okul Yöneticisi
Erkek	66 (%78,6)	18 (%21,4)
Kadın	114 (%96,6)	4 (%3,4)
Toplam	180	22

Araştırmaya 84 (%41,6) erkek, 118 (%58,4) kadın katılmıştır. Toplamda 202 kişinin katılmış olduğu bu araştırmanın 180 (%89,1)'i öğretmen, 22 (%10,9)'si okul yöneticisidir.

Tablo5'teki verilere göre anketimize katılan eğitimcilerin kadın ağırlıklı olduğu görülmektedir. Ancak bu oran kadın yönetici sayısına yansımamıştır. Okul yöneticilerinin büyük çoğunluğunu erkek yöneticiler oluşturmaktadır.

Tablo6. Mesleki Kıdeme Göre Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Dağılımı

Kıdem	Cinsiyet	Öğretmenlerin Görevi		Toplam
		Öğretmen	Okul Yöneticisi	
1-5	Erkek	28 (%100)	-	28
	Kadın	50 (%100)	-	50
	Toplam	78	-	78
6-10	Erkek	17 (%85,0)	3 (%15)	20
	Kadın	41 (%93,2)	3 (%6,8)	44
	Toplam	58	6	64
11-15	Erkek	10 (%76,9)	3 (%23,1)	13
	Kadın	12 (%100)	-	12
	Toplam	22	3	25
16-20	Erkek	4 (%57,1)	3 (%42,9)	7
	Kadın	8 (%88,9)	1 (%11,1)	9
	Toplam	12	4	16
21-25	Erkek	3 (%27,3)	8 (%72,7)	11
	Kadın	3 (%100)	-	3
	Toplam	6	8	14
26+	Erkek	4 (%80)	1 (%20)	5
	Kadın	-	-	-
	Toplam	4	1	5
Toplam		180	22	202

Araştırmaya katılan 180 öğretmenin %43,3'ünü 1-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, %32,2'sini 6-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler oluşturmuştur. Buradan şu sonuç çıkarılabilir ki, araştırmaya katılan öğretmenlerin %75,5'ini genç öğretmenler oluşturmaktadır. Okul yöneticileri çoğunlukla (%36,36) 21-25 yıl kıdeme sahip yöneticilerdir.

Tablo7. Mezuniyet Durumlarına Göre Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Dağılımı

Eğitim	Cinsiyet	Öğretmenlerin Görevi		Toplam
		Öğretmen	Okul Yöneticisi	
Eğitim Enstitüsü	Erkek	1 (%100)	-	1
	Kadın	1 (%100)	-	1
	Toplam	2	-	2
Ön lisans	Erkek	3 (%100)	-	3
	Kadın	2 (%100)	-	2
	Toplam	5	-	5
Lisans	Erkek	61 (%78,2)	17 (%21,8)	78
	Kadın	108 (%99,1)	1 (%0,9)	109
	Toplam	169	18	
Yüksek Lisans	Erkek	1 (%50)	1 (%50)	2
	Kadın	3 (%50)	3 (%50)	6
	Toplam	4	4	8
Toplam		180	22	202

Araştırmaya katılan 180 öğretmenin % 1,11'i Eğitim Enstitüsü mezunu, % 2,77'si Ön Lisans mezunudur. Eğitim Enstitüsü mezunu veya Ön Lisans mezunu olup okul yöneticiliği yapan kimse bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan 180 öğretmenin % 93,88'i, 22 okul yöneticisinin % 81,81'i Lisans mezunudur. Bu oranlar hem öğretmenlerin hem de okul yöneticilerinin mezuniyet durumlarının Lisans ağırlıklı olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan 180 öğretmenin % 2,22'si, 22 okul yöneticisinin % 18,18'i Yüksek Lisans mezunudur. Bu tabloya göre okul yöneticilerinin öğretmenlere oranla daha fazla Yüksek Lisansa yöneldiği görülmektedir.

Tablo8. Mesleki Örgütlere Üyelik Durumuna Göre Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Dağılımı

Mesleki Örgüte Üyelik	Cinsiyet	Öğretmenlerin Görevi		Toplam
		Öğretmen	Okul Yöneticisi	
Evet	Erkek	43 (%75,4)	14 (%24,6)	57
	Kadın	72 (%96,0)	3 (%4,0)	75
	Toplam	115	17	132
Hayır	Erkek	23 (%85,2)	4 (%14,8)	27
	Kadın	42 (%97,7)	1 (%2,3)	43
	Toplam	65	5	70
Toplam		180	22	

Araştırmaya katılan 180 öğretmenin % 63,88'i, 22 okul yöneticisinin % 77,27'si her hangi bir mesleki örgüte üyedir. Bu verilere göre okul yöneticilerinin öğretmenlere oranla daha yüksek bir yüzdeyle örgütlendiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan toplam 202 okul yöneticisi ve öğretmenin % 65,34'ü örgütlenmiştir. Bu araştırmadaki % 65,34'lük olan örgütlenme oranı Esenyurt ortalamasının (%71,01) altında iken Türkiye ortalaması (%64,62) ile paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan kadınların % 63,55 i, erkeklerin ise % 67,85'i her hangi bir mesleki örgüte üyeliği bulunmaktadır.

Araştırmanın amacı olarak belirlenen sorular bu bölümde cevaplandırılacaktır. Araştırma soruları genel ve alt boyutları açısından da değerlendirilecektir. Araştırma soruları anlamlılık boyutu ve tanımsal istatistikler aynı tablo içerisinde verilecektir.

1. Okul yöneticisi ve öğretmenler neden örgütlenmelidir?

Tablo9. Öğretmenlerin ve Okul Yöneticilerinin Örgütlenme nedenleri

Sizce Öğretmenler Neden Örgütlenmelidir?	N	Ortalama	SS
Özlük haklarında kazanımlar elde etmek için örgütlenmelidir.	202	1,30	0,492
Haklarının savunulması için örgütlenmelidir.	202	1,30	0,556
Eğitim sisteminin sorunlarına çözüm bulmada söz sahibi olmak için örgütlenmelidir.	202	1,36	0,616
Demokratik toplum olabilmek için örgütlenmelidir.	202	1,37	0,552
Toplumda öğretmenlik mesleğine değer verilmesi için örgütlenmelidir.	202	1,55	0,828
Yardıma ihtiyaç duyan meslektaşlarına yardım edebilmek için örgütlenmelidir.	202	1,55	0,683
Görev yaptığı okulda görevi dışında Sorumlulukların yüklenmesini önlemek için örgütlenmelidir.	202	1,77	0,981
Ekonomik kazanımlar elde edebilmek için örgütlenmelidir.	202	1,79	1,020
Mesleğinde kendini geliştirebilmesi için örgütlenmelidir.	202	1,80	0,962
Özgüveninin gelişmesi için örgütlenmelidir.	202	1,94	1,032

Bu tabloya göre okul yöneticileri ve öğretmenlerin öncelikli örgütlenme nedenleri özlük haklarında kazanımlar elde etmek ve haklarının savunulmasıdır. Bütün sorularda ortalamanın 1,94'ün üstüne çıkmaması okul yöneticisi ve öğretmenlerin örgütlenmeye karşı olumlu tutumlarının göstergesidir.

2. Okul yöneticisi ve öğretmenler neden örgütlenmemelidir?

Tablo10. Öğretmenlerin ve Okul Yöneticilerinin Örgütlenmeme Nedenleri

Sizce Öğretmenler Neden Örgütlenmemelidir?	N	Ortalama	SS
Öğretmen örgütleri siyasi olarak bölündüğünden, her gelen iktidar kendisine yakın bir sendikayı kullanarak eğitim çalışanlarının haklarını göz ardı ettiği için.	202	1,70	1,032
Öğretmen örgütleri siyasi fikirlere göre ayrıldığı için	202	1,97	1,235
Öğretmen örgütleri ülke meselelerine sahip çıkmada ortak bir iradede birleşemediği için.	202	2,01	1,180
Öğretmen örgütleri eğitimle ilgili bir düzenleme önerirken, bilimsel verilerin sonuçlarından çok kendi siyasi görüşlerine göre önerdikleri için.	202	2,06	1,096
Öğretmen örgütlerinin yöneticileri üyelerini sadece üye etme aşamasında tanımaktadırlar, daha sonra ne arayıp ne de fikir alma bazında gerekli diyalogu kurmadıkları için.	202	2,31	1,140
Öğretmen örgütleri çıkar gruplarının elinde olduğu için	202	2,34	1,299
Öğretmen örgütleri kendi içinde bir sendika ağalığı oluşturduğu için.	202	2,47	1,274
Öğretmen örgütlerinin ülkenin eğitim sorunları hakkında vermiş olduğu tepkiler yetersiz olduğu için.	202	2,57	1,241
Öğretmen örgütleri ülkenin eğitim meseleleri konusunda yeterince fikir ve proje üretmediği için.	202	2,58	1,224
Öğretmen örgütleri eğitimle ilgili yapılacak olan yeniliklerde önemli bir çalışma sürdürmediği için.	202	2,62	1,192
Öğretmenler sendikalarda yeterince söz sahibi olmadıkları için.	202	2,66	1,157
Öğretmen örgütlerinin yöneticileri sendikacılığı bir hak arama mücadelesi yeri olarak değil de, bir getirim kapısı olarak gördükleri için.	202	2,66	1,158
Öğretmenlik kutsal bir meslektir, örgütlenmeden de özlük haklarının sağlanması gerektiği için.	202	2,83	1,362
Mevcut öğretmen örgütleri samimi olmadıkları için	202	2,85	1,304
Demokratik bir öğretmen örgütü bulunmadığı için	202	2,88	1,307
Öğretmen örgütlerinin yöneticileri yeterli bilgi birikimi ve donanıma sahip olmadıkları için.	202	2,90	1,124
Öğretmen örgütleri üyelerinin maaşlarından yaptığı kesintiden başka bir şeyle ilgilenmedikleri için.	202	3,08	1,173

Bu tabloda görüldüğü gibi okul yöneticisi ve öğretmenlerin sendikalaşmaya karşı oluşan en önemli olumsuz görüşü; öğretmen örgütleri siyasi olarak bölündüğünden, her gelen iktidar kendisine yakın bir sendikayı kullanarak eğitim çalışanlarının haklarını göz ardı ettiğini düşünmesidir. Bir diğer olumsuz görüş ise öğretmen örgütlerinin siyasi fikirlere göre ayrılmasıdır.

3. Okul yöneticisi ve öğretmenler mesleki örgütlere neye göre üye olmaktadır?

Tablo11. Öğretmenlerin ve Okul Yöneticilerinin Sendika Seçimlerini Etkileyen Faktörler

Size Öğretmenler Mesleki Örgütlere Neye Göre Üye Olmaktadırlar?	N	Ortalama	SS
Öğretmen örgütünün siyasi düşüncesine göre	202	1,82	1,133
Öğretmen örgütünün siyasi iktidara yakınlığına göre	202	2,42	1,337
Öğretmen örgütünün çalışmalarına göre	202	3,05	1,294
Öğretmen örgütünün üyeleri arasında yardımlaşmasına göre	202	3,08	1,141
Öğretmen örgütünün üye sayısına göre	202	3,25	1,150

Bu tabloya göre okul yöneticileri ve öğretmenler mesleki örgütlenmeye katılırken seçimini ağırlıklı olarak örgütün siyasi düşüncesine göre yaptığı ortaya çıkmaktadır. Örgütün siyasi iktidara olan yakınlığı da öğretmenlerin bir başka tercih sebebidir.

4. Okul yöneticisi ve öğretmenlerin mesleki örgütlerden beklentileri nelerdir?

Tablo12. Öğretmenlerin ve Okul Yöneticilerinin Sendikalardan Beklentileri

Üye Olduğunuz veya Olacağınız Öğretmen Örgütünden Neler Beklersiniz?	N	Ortalama	SS
Öğretmen örgütleri üyelerinin bireysel hukuk mücadelelerinde onlara yeterli desteği sağlamalıdır.	202	1,16	0,371
Öğretmen örgütleri her zaman gelişmeye ve değişmeye açık olmalıdır.	202	1,20	0,415
Öğretmen örgütleri sadece kendi üyelerinin değil de tüm eğitim çalışanlarının sorunlarına çözüm bulma konusunda mücadele etmelidir.	202	1,23	0,526
Öğretmen örgütleri eğitimle ilgili kararlarda söz sahibi olmalıdır.	202	1,24	0,471
Öğretmen örgütleri üyeleri arasında birlik ve bütünlüğü sağlamaya yönelik aktiviteler yapmalıdır.	202	1,25	0,479
Öğretmen örgütleri tüm üyelerinin katılımını sağlayan demokratik bir açılım sağlamalıdır.	202	1,27	0,446
Öğretmen örgütleri bilime katkı sağlamak amacıyla seminer, panel, bilgi şöleni vb. düzenlemelidir.	202	1,27	0,518
Öğretmen örgütleri eğitim çalışanlarını bilgilendirmeye yönelik yeterli düzeyde yayın yapmalıdır.	202	1,29	0,498
Öğretmen örgütleri üyelerini sosyal ve kültürel yönden eğitmelidir.	202	1,31	0,523
Öğretmen örgütleri üyelerinin psikolojik yönden de rahatlamaları için üyelerine yönelik çeşitli tatil ve gezi alternatifleri sunmalıdır.	202	1,32	0,536

Bu tabloda görüldüğü gibi ortalamalar birbirlerine çok yakın çıkmıştır. Ortalamaların 1,16 ile 1,32 aralığında olmasından dolayı çoğunluğun mesleki örgütlerden beklentilerinin benzer olduğu sonucunu çıkartılabilir.

Okul yöneticileri ve öğretmenler üye oldukları veya olmayı düşündükleri mesleki örgütlerden öncelikle bireysel hukuk mücadelelerinde kendilerine destek olmalarını, gelişmeye ve değişmeye açık olmalarını ve sadece kendi üyelerinin değil tüm eğitim çalışanlarının sorunlarına çözüm bulmalarını beklemektedirler.

5-A) Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenme tutumları cinsiyet özelliklerine göre değişkenlik göstermekte midir?

Tablo13. Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Örgütlenmeyle İlgili Tutumlarının Cinsiyet Açısından Aritmetik Ortalaması, Standart Sapması ve Mann Whitney U Testi

	Cinsiyet	N	Ortalama ± ss	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Öğretmenlerin Örgütlenme Nedenleri	Erkek	84	1,52 ± 0,52	93,49	7853,5	4283,5	0,099
	Kadın	118	1,61 ± 0,51	107,20	12649,5		
	Toplam	202	1,57 ± 0,51				
Öğretmenlerin Sendika Seçimlerini Etkileyen Faktörler	Erkek	84	2,73 ± 0,51	102,24	8588,5	4893,5	0,878
	Kadın	118	2,72 ± 0,56	100,90	11914,5		
	Toplam	202	2,72 ± 0,54				
Öğretmenlerin Örgütlenmeme Nedenleri	Erkek	84	2,53 ± 0,79	102,49	8588,5	4873	0,839
	Kadın	118	2,48 ± 0,78	100,80	11914,5		
	Toplam	202	2,50 ± 0,78				
Öğretmenlerin Sendikalardan Beklentileri	Erkek	84	1,20 ± 0,32	91,36	7674	4104	0,026*
	Kadın	118	1,29 ± 0,36	108,72	12829		
	Toplam	202	1,25 ± 0,35				
Sendikaları İtici Kılan Nedenler	Erkek	84	3,29 ± 1,01	104,48	8776	4706	0,534
	Kadın	118	3,19 ± 1,00	99,38	11727		
	Toplam	202	3,23 ± 1,00				
Genel Boyut	Erkek	84	2,05 ± 0,33	99,38	8348	4778	0,664
	Kadın	118	2,07 ± 0,39	103,01	12155		
	Toplam	202	2,07 ± 0,37				

Mann Whitney U Testi

Araştırmaya 118 kadın, 84 erkek olmak üzere toplam 202 kişi katılmıştır. Kadınların ve erkeklerin öğretmen örgütlenmesiyle ilgili görüşlerinin ortalamalarında çok büyük farklılıklar bulunmamaktadır. Bu durum alt boyutlar için de geçerlidir. Anlamlı farklılık sadece sendikalardan beklentiler bölümünde oluşmuştur. Genel ortalamanın 2,07 çıkması okul yöneticisi ve öğretmenlerin örgütlenmeyle ilgili olumlu bir tutuma sahip olduklarının bir göstergesidir.

Bu verilere göre;

* Genel boyut ortalama puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,664$).

* Öğretmenlerin örgütlenme nedenleri ortalama puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p= 0,099$).

* Öğretmenlerin sendika seçimlerini etkileyen faktör ortalama puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,878$).

* Öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri ortalama puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,839$).

* Öğretmenlerin sendikalardan beklenti ortalama puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,026$). Tabloya baktığımızda kadınların sendikalardan beklenti ortalama puanları (1,29) erkeklere göre (1,20) daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuca göre erkeklerin kadınlara oranla beklentilerinin daha fazla olduğu sonucu çıkmaktadır.

* Sendikaları itici kılan neden ortalama puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,534$).

5-B) Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenme tutumları görev niteliğine göre değişkenlik göstermekte midir?

Tablo14. Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Örgütlenmeyle İlgili Tutumlarının Görev Nitelikleri Açısından Aritmetik Ortalaması, Standart Sapması ve Mann Whitney U Testi

	Görev	N	Ortalama ± ss	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Öğretmenlerin Örgütlenme Nedenleri	Öğretmen	180	1,60 ± 0,52	104,34	18781	1469	0,047*
	Yönetici	22	1,36 ± 0,39	78,27	1722		
	Toplam	202	1,57 ± 0,51				
Öğretmenlerin Sendika Seçimlerini Etkileyen Faktörler	Öğretmen	180	2,71 ± 0,56	99,66	17939,5	1649,5	0,198
	Yönetici	22	2,87 ± 0,37	116,52	2563,5		
	Toplam	202	2,72 ± 0,54				
Öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri	Öğretmen	180	2,45 ± 0,76	98,22	17680	1390	0,023*
	Yönetici	22	2,90 ± 0,90	128,32	2823		
	Toplam	202	2,50 ± 0,78				
Öğretmenlerin Sendikalardan Beklentileri	Öğretmen	180	1,27 ± 0,36	103,70	18665,5	1584,5	0,102
	Yönetici	22	1,12 ± 0,20	83,52	1837,5		
	Toplam	202	1,25 ± 0,35				
Sendikaları İtici Kılan Nedenler	Öğretmen	180	3,22 ± 0,99	101,01	18181	1891	0,726
	Yönetici	22	3,32 ± 1,06	105,55	2322		
	Toplam	202	3,23 ± 1,00				
Genel Boyut	Öğretmen	180	2,05 ± 0,37	99,59	17926	1636	0,184
	Yönetici	22	2,16 ± 0,33	117,14	2577		
	Toplam	202	2,07 ± 0,37				

Mann Whitney U Testi

Araştırmaya 180 öğretmen ve 22 okul yöneticisi katılmıştır. Öğretmen ve yöneticilerin örgütlenmeyle ilgili görüşlerine bakıldığı zaman ortalamalarında çok büyük farklılıklar bulunmamaktadır. Genel ortalamanın 2,07 çıkması okul yöneticisi ve öğretmenlerin örgütlenmeyle ilgili olumlu bir tutuma sahip olduklarının bir göstergesidir.

* Genel boyut ortalama puanları görev niteliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,184$).

* Öğretmenlerin örgütlenme nedenleri ortalama puanları görev niteliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,047$). Tabloya bakıldığında öğretmenlerin örgütlenme nedeni ortalama puanları (1,60) okul yöneticisi ortalama puanlarından (1,36) daha yüksektir. Bu sonuç yöneticilerin öğretmenlere oranla mesleki örgütlenmeye daha sıcak baktığı sonucuna varılmasını sağlar.

* Öğretmenlerin sendika seçimlerini etkileyen faktör ortalama puanları görev niteliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,165$).

* Öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri ortalama puanları görev niteliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,023$). Tabloya bakıldığında öğretmenlerin örgütlenmeme nedeni ortalama puanları (2,45) okul yöneticisi ortalama puanlarından (2,90) daha düşüktür. Bu sonuç öğretmenlerin yöneticilere oranla mesleki örgütlenmeye daha eleştirel baktığı sonucuna varılmasını sağlar.

* Öğretmenlerin sendikalardan beklenti ortalama puanları görev niteliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,102$).

* Sendikaları itici kılan neden ortalama puanları görev niteliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,726$).

5-C) Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenme tutumları kıdem yıllarına göre değişkenlik göstermekte midir?

Tablo15. Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Örgütlenmeyle İlgili Tutumlarının Kıdem Yılları Açısından Aritmetik Ortalaması, Standart Sapması ve Kruskal Wallis Test

	Kıdem	N	Ortalama ± ss	Sıra Ortalama Sı	Ki-Kare	p
Öğretmenlerin Örgütlenme Nedenleri	1-5	78	1,59 ± 0,47	106,53	9,713	0,084
	6-10	64	1,54 ± 0,49	97,73		
	11-15	25	1,84 ± 0,70	123,44		
	16-20	16	1,46 ± 0,53	86,91		
	21-25	14	1,40 ± 0,34	84,64		
	26+	5	1,20 ± 0,25	55,60		
	Toplam	202	1,57 ± 0,51			
Öğretmenlerin Sendika Seçimlerini Etkileyen Faktörler	1-5	78	2,68 ± 0,53	96,50	7,840	0,165
	6-10	64	2,67 ± 0,55	94,84		
	11-15	25	2,96 ± 0,44	127,48		
	16-20	16	2,63 ± 0,72	94,88		
	21-25	14	2,84 ± 0,48	114,36		
	26+	5	2,92 ± 0,46	120,10		
	Toplam	202	2,72 ± 0,54			
Öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri	1-5	78	2,28 ± 0,68	84,99	17,142	0,004*
	6-10	64	2,59 ± 0,82	108,44		
	11-15	25	2,48 ± 0,85	96,56		
	16-20	16	2,61 ± 0,64	115,00		
	21-25	14	2,96 ± 0,82	136,93		
	26+	5	3,21 ± 0,88	152,60		
	Toplam	202	2,50 ± 0,78			
Öğretmenlerin Sendikalardan Beklentileri	1-5	78	1,22 ± 0,31	99,64	1,257	0,939
	6-10	64	1,25 ± 0,36	101,74		
	11-15	25	1,37 ± 0,44	110,10		
	16-20	16	1,26 ± 0,31	105,97		
	21-25	14	1,25 ± 0,39	92,82		
	26+	5	1,24 ± 0,43	94,40		
	Toplam	202	1,25 ± 0,35			
Sendikaları İtici Kılan Nedenler	1-5	78	3,01 ± 0,88	86,96	12,460	0,029*
	6-10	64	3,45 ± 1,04	115,45		
	11-15	25	3,08 ± 1,04	92,40		
	16-20	16	3,25 ± 1,03	105,00		
	21-25	14	3,54 ± 1,12	119,14		
	26+	5	3,80 ± 1,10	134,60		
	Toplam	202	3,23 ± 1,00			
Genel Boyut	1-5	78	1,96 ± 0,35	85,70	11,875	0,037*
	6-10	64	2,09 ± 0,35	107,09		
	11-15	25	2,16 ± 0,42	111,56		
	16-20	16	2,07 ± 0,34	106,97		
	21-25	14	2,23 ± 0,41	125,39		
	26+	5	2,30 ± 0,32	141,70		
	Toplam	202	2,07 ± 0,37			

Kruskal Wallis Testi

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 43,3'ü 1-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler oluşturmaktadır. Okul yöneticilerinin % 36,36'sı 21-25 yıl kıdeme sahip yöneticilerdir. Genel ortalamanın 2,07 çıkması okul yöneticisi ve öğretmenlerin örgütlenmeyle ilgili olumlu tutuma sahip olduklarının bir göstergesidir.

* Genel boyut ortalama puanları kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,037$).

* Öğretmenlerin örgütlenme nedenleri ortalama puanları kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,084$).

* Öğretmenlerin sendika seçimlerini etkileyen faktör ortalama puanları kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,165$).

* Öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri ortalama puanları kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,004$).

* Öğretmenlerin sendikalardan beklenti ortalama puanları kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,939$).

* Sendikaları itici kılan neden ortalama puanları kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,029$).

Anlamlı farklılık çıkan alt ölçekler için farklılığın hangi kıdem gruplarından kaynaklandığını görebilmek için 2'li grup karşılaştırmaları yapılmıştır. Elde edilen istatistiksel analiz sonuçları aşağıdadır.

Tablo16. Genel Boyut Ortalama Puanları İçin 2’li Karşılaştırma Sonuçları

Kıdem Yılları p			Kıdem Yılları p			Kıdem Yılları p		
1-5	6-10	0,028*	6-10	11-15	0,760	11-15	16-20	0,843
1-5	11-15	0,052	6-10	16-20	0,995	11-15	21-25	0,515
1-5	16-20	0,191	6-10	21-25	0,254	11-15	26+	0,300
1-5	21-25	0,024*	6-10	26+	0,197	16-20	21-25	0,400
1-5	26+	0,041*				16-20	26+	0,240
						21-25	26+	0,687

Genel boyut ortalama puanlarının kıdeme göre istatistiksel olarak 1-5 ile 6-10 yılları arasında, 1-5 ile 21-25 yılları arasında ve 1-5 ile 26+ yılları arasında anlamlı farklılık göstermektedir. Değerlerin karşılaştırılması sonucunda ortalamanın altında olan 1-5 yıl arasında kıdeme sahip öğretmenler sendikalara daha olumlu bakmaktadır.

Tablo17. Öğretmenlerin Örgütlenmeme Nedenleri Ortalama Puanları İçin 2’li Karşılaştırma Sonuçları

Kıdem Yılları p			Kıdem Yılları p			Kıdem Yılları p		
1-5	6-10	0,018	6-10	11-15	0,414	11-15	16-20	0,435
1-5	11-15	0,474	6-10	16-20	0,736	11-15	21-25	0,058
1-5	16-20	0,033*	6-10	21-25	0,099	11-15	26+	0,074
1-5	21-25	0,003*	6-10	26+	0,109	16-20	21-25	0,154
1-5	26+	0,009*				16-20	26+	0,130
						21-25	26+	0,823

Öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri ortalama puanları kıdeme göre istatistiksel olarak 1-5 ile 16-20 yılları arasında, 1-5 ile 21-25 yılları arasında, 1-5 ile 26+ yılları arasında anlamlı farklılık göstermektedir. Değerlerin karşılaştırılması sonucunda kıdem yıllarına göre öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri farklıdır sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo18. Sendikaları İtici Kılan Neden Ortalama Puanları İçin 2'li Karşılaştırma Sonuçları

Kıdem Yılları			Kıdem Yılları			Kıdem Yılları		
		p			p			p
1-5	6-10	0,003*	6-10	11-15	0,092	11-15	16-20	0,500
1-5	11-15	0,713	6-10	16-20	0,513	11-15	21-25	0,216
1-5	16-20	0,241	6-10	21-25	0,718	11-15	26+	0,169
1-5	21-25	0,076	6-10	26+	0,477	16-20	21-25	0,423
1-5	26+	0,076				16-20	26+	0,354
						21-25	26+	0,754

Sendikaları itici kılan neden ortalama puanları kıdeme göre istatistiksel olarak 1-5 ile 6-10 yılları arasında anlamlı farklılık göstermektedir. Değerlerin karşılaştırılması sonucunda sendikaları itici kılan nedenler kıdem yıllarına göre farklıdır sonucuna ulaşılmıştır.

5-D) Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenme tutumları eğitim durumlarına göre değişkenlik göstermekte midir?

Tablo19. Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Örgütlenmeyle İlgili Tutumlarının Eğitim Durumları Açısından Aritmetik Ortalaması ve Standart Sapması

	Eğitim Durumu	N	Ortalama ± ss	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	p
Öğretmenlerin Örgütlenme Nedenleri	Eğitim Ens.	2	1,25 ± 0,35			
	Ön lisans	5	1,36 ± 0,43			
	Lisans	187	1,59 ± 0,52			
	Y. Lisans	8	1,53 ± 0,40			
	Toplam	202	1,57 ± 0,51			
Öğretmenlerin Sendika Seçimlerini Etkileyen Faktörler	Eğitim Ens.	2	2,90 ± 0,42			
	Ön lisans	5	2,80 ± 0,73			
	Lisans	187	2,72 ± 0,55			
	Y. Lisans	8	2,75 ± 0,30			
	Toplam	202	2,72 ± 0,54			
Öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri	Eğitim Ens.	2	3,03 ± 0,54			
	Ön lisans	5	3,15 ± 0,84			
	Lisans	187	2,48 ± 0,78			
	Y. Lisans	8	2,39 ± 0,69			
	Toplam	202	2,50 ± 0,78			
Öğretmenlerin Sendikalardan Beklentileri	Eğitim Ens.	2	1,50 ± 0,71			
	Ön lisans	5	1,44 ± 0,52			
	Lisans	187	1,25 ± 0,35			
	Y. Lisans	8	1,18 ± 0,12			
	Toplam	202	1,25 ± 0,35			
Sendikaları İtici Kılan Nedenler	Eğitim Ens.	2	3,00 ± 1,41			
	Ön lisans	5	3,30 ± 1,44			
	Lisans	187	3,24 ± 0,99			
	Y. Lisans	8	3,00 ± 0,96			
	Toplam	202	3,23 ± 1,00			
Genel Boyut	Eğitim Ens.	2	2,26 ± 0,34			
	Ön lisans	5	2,32 ± 0,58			
	Lisans	187	2,06 ± 0,37			
	Y. Lisans	8	1,99 ± 0,27			
	Toplam	202	2,07 ± 0,37			

Koyu belirtilen gruptaki kişi sayısı yeterli olmadığından istatistiksel analizlerin yapılması ve yorumlanması istatistiksel olarak mümkün değildir.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenmeye ilişkin tutumları incelenmiştir. Araştırma benzer konulu araştırmaların sonuçları ile kıyaslandığında benzerlikler fazlasıyla dikkat çekmektedir. Araştırmalar farklı zamanlarda yapılmış olsa da öğretmenlerin sendikalardan beklentilerinin hiç değişmediği görülmektedir.

Araştırma sonucunda;

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenmelere olan en önemli eleştirileri, sendikaların siyasi olarak bölünmesi ve iktidarın kendisine yakın olan sendikayı kullanarak eğitim çalışanlarının haklarını göz ardı ettiğini düşünmeleridir. Ayrıca sendikaların siyasi olarak bölünmesi ve ülke meselelerine sahip çıkmada ortak bir iradede birleşmemesi eleştirilen bir başka konudur.

Okul yöneticileri ve öğretmenler her ne kadar sendikaların siyasi olarak ayrılmasından rahatsız olsalar da sendika seçimlerini çoğunlukla mesleki örgütlerin siyasi düşüncelerine göre tercih ettikleri araştırma bulgularına yansımıştır. Ankete katılan okul yöneticileri ve öğretmenler, sendika seçimlerini 1,82 ortalama ile örgütünün siyasi düşüncesine göre ve 2,42 ortalama ile öğretmen örgütünün siyasi iktidara yakınlığına göre yaptıklarını belirtmişlerdir. Sendika seçimlerini öğretmen örgütlerinin çalışmalarına göre yapıldığını düşünen öğretmenlerin ortalaması ise 3,05 düzeyindedir.

Öğretmen ve yöneticilerin örgütlenmeye sıcak baktıkları sonucunun çıkartılması yanlış olmayacaktır. Bulgulara göre genel boyutta ortalamanın 2,07 olması bu çıkarımda bulunulmasının dayanağıdır. Öğretmen ve yöneticiler öncelikli olarak özlük haklarında kazanımlar elde etmek ve haklarının savunulması için örgütlenmek gerektiğini düşünmektedirler. Öncelikli bu iki örgütlenme nedeninin bulgulara göre ortalaması 1,30 olarak ölçülmüştür. Eğitim sisteminin sorunlarına

çözüm bulmada söz sahibi olmak istemeleri, yönetici ve öğretmenlerin bir başka örgütlenme nedenlerindedir.

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlerden beklentilerini önem sırasına göre sıralanırsa; gelişmeye ve değişmeye açık olmaları, üyelerin hukuki mücadelelerinde kendilerine destek olmalarını, örgütlerin sadece kendi üyelerinin değil de tüm eğitim çalışanlarının sorunlarına yönelmesi gerektiği düşünmektedirler. Okul yöneticileri ve öğretmenler sendikalardan beklentiler konusunda farklı düşünmediklerini göstermişlerdir. Ankette sorulan 10 farklı beklentiye verilen cevaplara göre soruların ortalamaları 1,16 ve 1,32 arasında değişkenlik göstermiştir. Sendikalardan beklenti sadece cinsiyete göre anlamlı bir farklılık oluşturmuştur. Erkeklerin beklentilerinin kadınların beklentilerine oranla daha fazla olduğu, sonuçlara yansımıştır.

Öğretmenler okul yöneticilerine oranla sendikalara daha eleştirel bakabilmektedir. Fakat öğretmenler sendika seçimlerinde ve sendikalardan beklentiler hususunda okul yöneticilerinden farklı düşünmemektedirler.

Öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri kıdem yıllarına göre anlamlı farklılık oluşturmuştur. Kıdem yılları arttıkça sendikalara olan eleştirinin azaldığı gözlemlenmiştir. Meslek hayatının başında olan öğretmenler daha eleştirel bakabilmektedirler.

Bu çalışmaya 187 lisans, 8 yüksek lisans, 5 ön lisans ve 2 eğitim enstitüsü mezunu olmak üzere toplam 202 kişi katılmıştır. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mezun oldukları eğitim kurumları yeterli düzeyde farklılık oluşturmadığı için istatistiksel analizler yapılamamıştır.

2004 yılındaki sendikalaşma oranı % 46,21 iken 2013 yılındaki bu oran % 64,62 seviyesindedir. Sendikalaşma oranındaki bu artış sendikaların etkinliğini arttıracığı ve öğretmenlerin bir takım kazanımlar elde edeceği düşünülmekteydi. Doğal olarak 2004 yılındaki öğretmenlerin sendikalardan beklentileri ile 2013 yılındaki öğretmenlerin sendikalardan beklentileri farklı olmalıdır. Geçmişteki sorunlar çözülmüş olmalıdır. Fakat geçmiş yıllardaki çalışmalarda öğretmenlerin

beklentileri neyse bu günkü beklentileri de aynıdır. 2004 yılından bu yana beklentiler değişmiyorsa sorun sadece örgütlü öğretmen oranının yetersizliğine bağlanmamalıdır. Çünkü örgütlenme oranındaki bu artış azımsanabilecek bir rakam değildir. Araştırmadaki yöneticilerin ve öğretmenlerin örgütlenmeye olan olumlu bakışları da düşünüldüğünde örgütlü öğretmen oranının artarak devam edeceği sonucuna varılabilir.

Buna göre örgütlü olmayan öğretmenlerin de örgütlenebilmesi ve öğretmenlerin beklentilerinin karşılanabilmesi için:

1. Sendikalar siyasi partilerin uzantısı gibi görünmemek için tedbirler almalıdır.
2. Sendikalar siyasi düşüncelere göre değil eğitim çalışanlarının ihtiyaçlarına göre hareket etmelidir.
3. Sendikalar gelişime ve değişime açık olmalıdır.
4. Sendikalar eğitim sistemi üzerinde söz sahibi olmalıdır.
5. Sendikalar eğitim sisteminin sorunlarına çözüm bulmak için fikir ve proje üretmelidir.
6. Sendikalar şeffaf bir biçimde yönetilmelidir.
7. Sendikalar sadece üye toplamak için çalışmamalıdır.
8. Sendikalar özellikle elde edilebilecek kazanımlar konusunda ortak hareket etmelidir.
9. Sendikalar kendilerini daha iyi tanıtmalıdır.

KAYNAKÇA

Acuner, A. M. (1994). Öğretmen Örgütlenmesine İlişkin Model Önerisi. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Akyüz, Y. (1978). *Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri*. Ankara: Doğan Basımevi.

Akyüz, Y. (2005). Türkiye’de Çağdaş Anlamda Öğretmenlik Mesleğinin Doğuşu. Özden Yüksel (Ed.) Öğretmenlik Mesleğine Giriş (s.8-27) Ankara: Pegem Yayıncılık.

Altunya, N. (1998). *Türkiye’de Öğretmen Örgütlenmesi*. Ankara: Ürün Yayınları.

Başaran, İ. E. (1991). *Örgütsel Davranış*. Ankara: Gül Yayınevi.

Baysal, Ö. (2006), Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Örgütlenme Tutumları (Uşak örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.

Buluç, B. (1996). Yönetimde Örgütlenme Süreci. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. 2(4), 513-522.

Cicioğlu, H. (1984). Cumhuriyet Döneminde Öğretmenliğin Yasal Temelleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 17(1), 29-33.

Çelikten, M., Şanal, M., Yeni, Y (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 19, 2007-237.

Ergün, M. (1996). *İkinci meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri*. Ankara: Ocak Yayınları.

Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.

Gülmez, B. (1991). *Memur ve Sendikal Haklar*. Ankara: İmge Kitapevi.

Göldaş, İ. (1981). *Milli Kurtuluş Savaşında Öğretmenleri*. İstanbul: Öğretmen Dünyası Yayınları.

Karasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.

Küçükkuşurlu, M., Öncü, A. S. (2004). Türkiye’de Öğretmenliğin Bir Meslek Olarak Kabulü. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9, 283-301.

Kuzgun, Y. (2000). *Meslek Danışmanlığı Kuramlar Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayınları.

Öcal, L. (1998), Türkiye’de Memur Sendikacılığı (Öğretmen Sendikacılığı Örneği). Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Tezcan, M. (1988). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Bilim Yayınları.

Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 45, 109-127.

Yıldırım. İ. S. (2007), Türkiye’de Sendikalaşma Sürecinde Öğretmen Sendikaları ve Siyasetle İlişkisi (Adapazarı Örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://www.tuhis.org.tr/resim/files/tum_kitap_2013_N.pdf

http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/ShowProperty/WLP%20Repository/csgb/dosyalar/istatistikler/4688_istatistik_2013

http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/ShowProperty/WLP%20Repository/csgb/dosyalar/kitap/kitap01_4688

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4688.pdf>

<http://www.sendika.org/>

http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/ShowDoc/WLP+Repository/cgm/sendikalar/kamus_endikalari/hizmetkollarinagore

<http://www.egitimsen.org.tr/>

<http://www.egitimbirsen.org.tr/>

<http://www.turkegitimsen.org.tr/>

<http://www.egitimis.org.tr/>

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5253.pdf>

EKLER

Ek 1: Anket Formu

Değerli Yönetici ve Öğretmenler.

“Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Mesleki Örgütlenmeye Bakış Açıları” konulu çalışmamda yönetici ve öğretmenlerin mesleki örgütlenmeye karşı tutumlarını ölçmek istedik. Bu anket tamamen bilimsel araştırma amacıyla kullanılacak olup; hiçbir şahıs, kurum veya üçüncü kişilere kullanılmayacaktır. Aşağıdaki sorulara samimiyetle vereceğiniz cevaplar için şimdiden teşekkür ederim.

ERKAN DEMİR
Sabahattin Zaim Üniversitesi
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM

Bu bölümde kişisel bilgilere ilişkin sorulara yer verilmiştir. Lütfen size uygun seçeneğin yanındaki kutuya (x) işareti koyunuz

1. Cinsiyetiniz

- Erkek
- Kadın

2. Göreviniz

- Öğretmen
- Okul yöneticisi

3. Meslekte geçen süreniz? .....

4. En son mezun olduğunuz eğitim düzeyi?

- Lise
- Eğitim Enstitüsü
- Ön Lisans
- Lisans
- Yüksek Lisans
- Doktora
- Diğer (.....

5. Herhangi bir mesleki örgüte (sendika) üye misiniz?

- Evet
- Hayır

II. BÖLÜM

Bu bölümde öğretmenlerinin mesleki örgütlenme tutumları ile ilgili önermelere yer verilmiştir. Önermelere ne kadar katıldığınızı “Hiç Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Fikrim Yok”, “Katılıyorum”, “Tamamen Katılıyorum” derecelerinden yalnızca birine (x) işareti koyarak belirtiniz.

ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ÖRGÜTLENME TUTUMLARI İLE İLGİLİ ÖNERMELER		Tamamen	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
A- Sizce Öğretmenler Neden Örgütlenmelidir?						
1	Özlük haklarında kazanımlar elde etmek için örgütlenmelidir.					
2	Demokratik toplum olabilmek için örgütlenmelidir.					
3	Eğitim sisteminin sorunlarına çözüm bulmada söz sahibi olmak için örgütlenmelidir.					
4	Mesleğinde kendini geliştirebilmesi için örgütlenmelidir.					
5	Özgüveninin gelişmesi için örgütlenmelidir.					
6	Toplumda öğretmenlik mesleğine değer verilmesi için örgütlenmelidir.					
7	Yardıma ihtiyaç duyan meslektaşlarına yardım edebilmek için örgütlenmelidir.					
8	Görev yaptığı okulda görevi dışında sorumlulukların yüklenmesini önlemek için örgütlenmelidir.					
9	Haklarının savunulması için örgütlenmelidir.					
10	Ekonomik kazanımlar elde edebilmek için örgütlenmelidir.					
B-Sizce Öğretmenler Neden Örgütlenmemelidir?						
11.	Mevcut öğretmen örgütleri samimi olmadıkları için					
12.	Demokratik bir öğretmen örgütü bulunmadığı için					
13.	Öğretmen örgütleri siyasi fikirlere göre ayrıldığı için					
14.	Öğretmen örgütleri kendi içinde bir sendika ağalığı oluşturduğu için.					
15.	Öğretmen örgütleri ülkenin eğitim meseleleri konusunda yeterince fikir ve proje üretmediği için.					
16.	Öğretmen örgütleri çıkar gruplarının elinde olduğu için					

ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ÖRGÜTLENME TUTUMLARI İLE İLGİLİ ÖNERMELER		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
17.	Öğretmenler sendikalarda yeterince söz sahibi olmadıkları için					
18.	Öğretmen örgütleri üyelerinin maaşlarından yaptığı kesintiden başka bir şeyle ilgilenmedikleri için.					
19.	Öğretmenlik kutsal bir meslektir, örgütlenmeden de özlük haklarının sağlanması gerektiği için.					
20.	Öğretmen örgütlerinin ülkenin eğitim sorunları hakkında vermiş olduğu tepkiler yetersiz olduğu için.					
21.	Öğretmen örgütleri eğitimle ilgili yapılacak olan yeniliklerde önemli bir çalışma sürdürmediği için.					
22.	Öğretmen örgütleri ülke meselelerine sahip çıkmada ortak bir iradede birleşmediği için.					
23.	Öğretmen örgütleri siyasi olarak bölündüğünden, her gelen iktidar kendisine yakın bir sendikayı kullanarak eğitim çalışanlarının haklarını göz ardı ettiği için.					
24.	Öğretmen örgütlerinin yöneticileri sendikacılığı bir hak arama mücadelesi yeri olarak değil de, bir getiri kapısı olarak gördükleri için.					
25.	Öğretmen örgütlerinin yöneticileri üyelerini sadece üye etme aşamasında tanımaktadırlar, daha sonra ne arayıp nede fikir alma bazında gerekli diyalogu kurmadıkları için.					
26.	Öğretmen örgütleri eğitimle ilgili bir düzenleme önerirken, bilimsel verilerin sonuçlarından çok kendi siyasi görüşlerine göre önerdikleri için.					
27.	Öğretmen örgütlerinin yöneticileri yeterli bilgi birikimi ve donanıma sahip olmadıkları için.					

ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ÖRGÜTLENME TUTUMLARI İLE İLGİLİ ÖNERMELER		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
C- Size Göre Mevcut Öğretmen Örgütlerini İtici Kılan Nedenler Nelerdir?						
28.	Öğretmen örgütleri eğitim çalışanlarının haklarını savunurken, hak aranmaz alınır düşüncesiyle hareket ettikleri için.					
29.	Öğretmen örgütleri yaptıkları eylemlerde demokratik ve hukuki yolları kullanmadıkları için.					
D- Sizce Öğretmenler Mesleki Örgütlere Neye Göre Üye Olmaktadırlar. ?						
30.	Öğretmen örgütünün siyasi düşüncesine göre.					
31.	Öğretmen örgütünün çalışmalarına göre.					
32.	Öğretmen örgütünün siyasi iktidara yakınlığına göre.					
33.	Öğretmen örgütünün üyeleri arasında yardımlaşmasına göre.					
34.	Öğretmen örgütünün üye sayısına göre.					

E- Üye Olduğunuz veya Olacağınız Öğretmen Örgütünden Neler Beklersiniz?					
35.	Öğretmen örgütleri tüm üyelerinin katılımını sağlayan demokratik bir açılım sağlamalıdır.				
36.	Öğretmen örgütleri üyelerini sosyal ve kültürel yönden eğitmelidir.				
37.	Öğretmen örgütleri eğitimle ilgili kararlarda söz sahibi olmalıdır.				
38.	Öğretmen örgütleri eğitim çalışanlarını bilgilendirmeye yönelik yeterli düzeyde yayın yapmalıdır.				
39.	Öğretmen örgütleri sadece kendi üyelerinin değil de tüm eğitim çalışanlarının sorunlarına çözüm bulma konusunda mücadele etmelidir.				
40.	Öğretmen örgütleri üyeleri arasında birlik ve bütünlüğü sağlamaya yönelik aktiviteler yapmalıdır.				
41.	Öğretmen örgütleri bilime katkı sağlamak amacıyla seminer, panel, sempozyum vb. düzenlemelidir.				
42.	Öğretmen örgütleri her zaman gelişmeye ve değişmeye açık olmalıdır.				
43.	Öğretmen örgütleri üyelerinin bireysel hukuk mücadelelerinde onlara yeterli desteği sağlamalıdır.				
44.	Öğretmen örgütleri üyelerinin psikolojik yönden rahatlamaları için üyelerine yönelik çeşitli tatil ve gezi alternatifleri sunmalıdır.				

Sorular bitti teşekkürlerimi sunarım

Ek 2: Anket Uygulama İzni

T.C.
ESENYURT KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI :31600467-310/6183

15.04/2014

KONU :Anket Uygulama İzni

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
ESENYURT

İlgi :09/04/2014 tarihli dilekçe.

İstanbul Prof. Dr. Sebahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi bölümünde yüksek lisans yapmakta olan ve aynı zamanda İlçemiz İncirtepe İlkokulu'nda sınıf öğretmeni olarak görev yapan Erkan DEMİR'in tez çalışması kapsamında İlçemizde görev yapan idareci ve öğretmenlere yönelik "Okul Yöneticisi ve Öğretmenleri Mesleki Örgütlenmeye Bakış Açıları" konulu anketin uygulaması amacıyla ilgi dilekçe ile Müdürlüğümüze başvuru yapmıştır.

Söz konusu anket çalışmasının İlçemizde görev yapan idareci ve öğretmenlere, eğitim öğretim aksatılmadan ve her türlü tedbirin alınmak şartıyla uygulanması Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

Yusuf ÖZVATAN
İlçe Milli Eğitim Müdürü

OLUR
15.04/2014

Mustafa İNÇİ
Kaymakam

Ek 3: Esenyurt İlçesi 2013 Yılı Sendikalar Arası Mutabakat Formu

İLÇE SENDİKALI PERSONEL TESPİT FORMU

EK-2

BİRİM ADI	TOPLAM KAMU GÖREVLİSİ SAYISI			TOPLAM OKUL VE KURUM SAYISI
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	
Esenyurt İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	1221	1698	2919	86

Sıra No	Sendika Dönye No	SENDİKA ADI	ERKEK ÜYE	KADIN ÜYE	TOPLAM ÜYE
1	12	Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası (TÜRK EĞİTİM-SEN)	346	401	747
2	14	Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM-SEN)	180	264	444
3	28	Eğitimci Birliği Sendikası (EĞİTİM BİR-SEN)	377	328	705
4	43	Tüm Eğitim ve Eğitim Müfessirleri Sendikası (TEM-SEN)	0	0	0
5	106	Öğretmen Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (ÖZGÖR EĞİTİM-SEN)	0	0	0
6	112	Anadolu Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Sendikası (ANADOLU EĞİTİM-SEN)	0	0	0
7	116	Ata Eğitim Bilim ve Kültür Çalışanları Sendikası (ATA EĞİTİM-SEN)	0	0	0
8	120	Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikası (EĞİTİM-İŞ)	68	106	174
9	125	Tüm Eğitim Çalışanları Sendikası (TEÇ-SEN)	2	0	2
10	126	Kırsal Milliye Eğitim Sendikası (KUVAYI EĞİTİM-SEN)	0	0	0
11	132	Eğitim, Öğretim ve Bilim Çalışanları Hak Sendikası (EĞİTİM HAK-SEN)	0	0	0
12	138	Anadolu Eğitim Çalışanları Birliği Sendikası (AND-SEN)	0	0	0
13	153	Eğitim Çalışanları Sendikası (EÇSEN)	0	0	0
14	154	Tüm Eğitimci Birliği Sendikası (TÜM EĞİTİM-BİR-SEN)	0	0	0
15	156	Balçısız Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası (BİÇ-SEN)	0	0	0
16	161	Demokrat Eğitimci Sendikası (DES)	0	0	0
17	163	Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları Sendikası (BİRLİK EĞİTİM SEN)	0	0	0
18	168	Bilimli ve Gelişimsel Eğitim Çalışanları Sendikası (BİLGEC-SEN)	0	0	0
19	170	Eğitim ve Bilim Çalışanlarının Soru Sendikası (EĞİTİM SÖZSEN)	0	0	0
20	172	Milli Eğitim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları Sendikası (MEÇ-SEN)	0	0	0
21	173	Tüm Eğitim Gözetmenleri Sendikası (TEG-SEN)	0	0	0
22	180	Demokratik Eğitim Çalışanları Sendikası (DEMOKRATİK EĞİTİM-SEN)	0	0	0
23	182	Emekçi ve Teknik Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Çalışanları Sendikası (MİTESEN)	0	0	0
24	186	Balçısız Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kamu Görevlileri Sendikası (BAĞIMSIZ EĞİTİM-SEN)	0	0	0
25	187	Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (EĞİTİM-SEN)	0	0	0
26	190	Eğitim Çalışanları Sözcüleri Sendikası (SÖZ EĞİTİM-SEN)	0	0	0
27	193	Yeni Nesil Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası (YENİ-SEN)	0	0	0
28	196	Eğitimci Kamu Çalışanları Sendikası (EKSEN)	0	0	0
29	198	İkinci Eğitim ve Bilim Çalışanları Dayanışma Sendikası (EĞİTİM İLKE SEN)	0	0	0
30	199	Eğitim ve Saymanlık Çalışanları Sendikası (SAY-SEN)	0	1	1
31	201	Yerleşme Yurtlarından Ayrılanlar Eğitim Çalışanları Sendikası (YURT AY-SEN)	0	0	0
GENEL TOPLAM			973	1100	2073

İlçe Milli Eğitim Müdürü

Adı Soyadı

İmza

Tuzun Çizelci

Şube Müdürü

Adı Soyadı

İmza

İsmail ALPTEKİN

SENDİKA YETKİLİLERİ

Dönye No	Sendika Adı	Sendika Yetkilisinin Adı Soyadı	İmza
12	TÜRK EĞİTİM SEN	Alper TUNCAV	
28	EĞİTİM BİR SEN	PASALI BEŞLİ	
14	EĞİTİM SEN	Özge PORSLUK	
120	EĞİTİM İŞ	Nuri GÖNÇEK	
125	TEÇ SEN	Yusuf POLAT	

Not: Bu belge imzalarıyla ve 186 nolu sendikaların adına imzalarıyla, bu sendikaların dışındaki sendikaların yetkilileri tarafından imzalanmamalıdır.

İsmail ALPTEKİN
Müdürü
İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü